

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ŘÍZENÍ MOTOROVÝCH VOZIDEL POD VLIVEM
NÁVYKOVÝCH LÁTEK V PŘÍBRAMI**

Autor práce: Iveta Záborcová

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jan Bouchal

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

V Příbrami dne 2018

.....
Podpis

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Janu Bouchalovi za trpělivost, čas, za metodické vedení práce, cenné rady a připomínky, které byly nedocenitelné pro dokončení této práce. Děkuji také své rodině, která mi umožnila studium, a která mě vždy podporovala k lepším výsledkům, za což jsem patřičně vděčná. V neposlední řadě děkuji také svému příteli za jeho energii a čas, který se mnou strávil nad celým studiem. Jeho trpělivost a pečlivost mi byla velikou inspirací jak dojít cíle.

ABSTRAKT

ZÁBORCOVÁ, I. *Řízení motorových vozidel pod vlivem návykových látek v Příbrami : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2017, 55 s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Jan Bouchal

Klíčová slova: Řízení pod vlivem, návykové látky, trestné činy za volantem, člověk a návykové látky, psychika člověka

Bakalářská práce se zabývá jedním z nejaktuálnějších témat. Stále přibývajícím počtem řidičů motorových vozidel pod vlivem návykových látek v silniční dopravě. Práce se zaměřuje na nejčastěji užívané návykové látky. Okruh zkoumání je omezen na město Příbram a jeho obyvatele. Úvodem práce vymezuje základní pojmy, význam dopravy, policejní působnost v dopravě a návykové látky samotné. V praktické části práce objasňuje psychiku člověka a vliv návykových látek. Vymezení typických projevů uživatelů návykových látek spolu se statistikou užívání drog v České republice. Dále v práci nalezneme rozbor poskytnutých informací a dat z oddělení Policie České republiky v Příbrami. Preventivní programy města Příbram. Vypracování dat z dotazníku a rozhovorů. Návrhy na opatření.

ABSTRACT

ZÁBORCOVÁ, I. *Driving under the Influence Addictive Substance in Příbram : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017, 55 p. Supervisor : JUDr. Jan Bouchal

Key words: Driving under influence, addictive substances, driving offenses, human and addictive substances, psyche of man

Bachelor thesis deals with one of the most recent topic. The ever-increasing number of motor vehicle drivers under the influence of addictive substances in road transport. The thesis focuses on the most commonly used addictive substances. The field of survey is limited to the city of Příbram and its inhabitants. The introduction of the thesis defines the basic concepts, the importance of transport, the police activities in the road traffic and the addictive substances itself. The practical part explains the human psyche and the influence of addictive substances. Definition of the typical symptoms of drug users, along with statistics on drug use in the Czech Republic. In addition, we will find an analysis of the information provided and data from the Czech Republic Police Department in Příbram. Preventive programs of the city of Příbram. Elaboration of data from the questionnaire and interviews. Proposals for precautions.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmy	11
3 Silniční doprava	15
3.1 Bezpečnost silničního provozu.....	16
3.2 Působnost policie v dopravě.....	18
4 Návykové látky	21
4.1 Legální návykové látky	23
4.1.1 Alkohol.....	24
4.1.2 Tabák.....	24
4.1.3 Nové návykové látky.....	24
4.1.4 Léky a léčiva	25
4.1.5 Těkavé látky	25
4.2 Nelegální návykové látky	26
4.2.1 Metanfetamin	26
4.2.2 Marihuana	27
4.2.3 Kokain	28
4.2.4 Opiáty.....	28
4.2.5 Amfetaminy.....	29
4.2.6 Halucinogeny	30
5 Psychologie člověka.....	31
5.1 Vývoj mládeže a význam rodiny	31
5.2 Vliv návykových látek na člověka	33
6 Aktuální situace města Příbram	36
6.1 Preventivní programy	36
6.2 Řízení pod vlivem návykových látek	37
7 Vlastní analýza	39

7.1	Analýza dotazníků	39
7.2	Analýza řízených rozhovorů.....	43
	Závěr	47
	Seznam použitých zdrojů	50
	Seznam zkratek	53
	Seznam příloh.....	54

Úvod

Úvodem je nutno podotknout, že toto téma je důležité probírat a řešit nejen pro jeho aktuálnost, ale i proto, že se dotýká téměř všech lidí, bez ohledu na to zda jsou přímo řidiči motorových vozidel, nebo ostatními účastníky provozu. V dnešní době bohužel není výjimkou, že lidé umírají na dopravních komunikacích i za příčiny návykových látek (NL). Nikoho z nás proto nemůže překvapit, když kolem sebe najdeme osobu, která se potýká s podobnými problémy (pozůstalý, nálezci dopravní nehody). Probíraná problematika tedy nějakým způsobem zasahuje do života nás všech. Z tohoto důvodu by se měly intenzivněji studovat a řešit její příčiny a prevence, nejen potřením drogové kriminality, ale také dokonalejším vyhodnocovacím systémem omamných a psychotropních látek (OPL) u lidí řídících motorová vozidla (MV), protidrogovou prevencí dětí, mládeže a dospělých, předcházením recidivy u osob, které již spáchali trestné činy (TČ) řízení pod vlivem omamných a psychotropních látek a vyzdvihnout na světlo důležitost tématu rodiny, výchovy a zájmových aktivit.

Vzhledem k obsáhlosti různých návykových látek se tato dílčí práce zabývá zejména jednou z legálních látek, která je běžně dostupná lidem od osmnácti let, alkoholem, a dvěma nelegálními látkami nejčastěji užívanými ve městě Příbrami, pervitinem a marihuanou (konopí). Vymezení práce dále pokračuje čistě na osobní vozidla. Studie se týká města Příbrami a tak se výsledky práce vztahují pouze na toto město. Informace použité v práci poskytl oddělení Policie České republiky (PČR) v Příbrami, které si vede vlastní interní statistiky ohledně jim přiděleného chráněného území. V práci se laboruje i s informacemi získanými v podobě dotazníku, rozhovorů a separační prací v odborné literatuře a dostupných internetových stránkách tak, aby se docílilo co nejvěrohodnějších poznatků, které se dají aplikovat na řešení cíle bakalářské práce.

Vznik návykových látek, respektive omamných a psychotropních látek sahá daleko do minulosti naší lidské civilizace. Člověk ať už v jakékoliv době vždy sahal po látkách, které ovlivňovali jeho myšlení, jednání a vnímání okolního světa. Po tisíciletí lidé využívají různé účinky bylin a dalších rostlin k léčebným prostředkům, ale také je zneužívali pro jejich účinky ovlivňující psychiku člověka. Například Ayahuasca se domorodými kmeny žijícími v amazonské džungli používá nejen jako lék, ale také

šamany jako prostředek ke komunikaci s duchy.¹ Jihoameričtí indiáni žvýkali listy Erythroxylon coca pro stimulační účinky rostliny k zahnání hladu a celkové větší fyzické výdrži.² Amfetamin se používal v druhé světové válce pro bdělost vojáků, zvýšení jejich koncentrace a zlepšení výkonu. Vysoké dávky metanfetaminu například podávali i japonským pilotům nazývaným kamikadze před jejich sebevražednými misemi.³ Užívání látek mění naše vnímání je tu odpradávná. Neovlivňuje jen nás samotné, ale ovlivňuje i naši společnost, ve které žijeme. Skutečnost, že užívání návykových látek lidmi ve společnosti se zásadním způsobem promítá do chodu společnosti samé a promítá se tak do mnoha důležitých činností, které jsou lidmi vykonávány, nás vede k nutnosti dalšího poznání, jakým způsobem jednotlivé druhy látek ovlivňují psychiku a psychomotoriku člověka.⁴

V současnosti existuje široká škála návykových látek, které lidé zneužívají pro ovlivňování vlastní psychiky. V oblasti řízení motorových vozidel ovšem nejde jen o OPL, ale o legální látky jako je alkohol či volně prodejné léky a léky na předpis. Při vykonávání určitých činností, kdy může dojít k ohrožení života a zdraví lidí nebo poškození majetku je nutná vysoká koncentrace u jedinců, kteří tuto činnost vykonávají jako například řízení vozidla, pilotování letadla či manipulace se zbraní. Vliv OPL a dalších látek ovlivňující psychiku a psychomotoriku člověka je téměř vždy negativní a proto může docházet k ohrožení života a zdraví lidí nebo poškození cizího majetku.⁵ Tématem této práce tedy není jen řešení prevence drogové kriminality, ale také vliv drog na člověka.

Bakalářská práce přináší ucelený přehled problematiky řízení MV pod vlivem návykových látek. Řeší nejen návykové látky, ale i jejich vliv na člověka. Nese v sobě myšlenku o důležitosti správné výchovy dětí a mladistvých. Je důležité zapojovat do prevence nejen státní instituce, ale i samotné rodiny. Vzdělávat by se měli i rodiče, aby věděli jak zvládat pubertu dětí, neštěstí v životě a další stresové situace a byli tak správným vzorem pro své potomky. Narážíme tu ovšem na gramotnost, přístup ke vzdělávání a sociální zabezpečení některých lidí, která ideál této myšlenky problematizuje.

¹ CHOBOT, P. Ayahuasca. In *Léčebné a sebepoznávací cesty do Peru* [online]. Praha : Werner Dweight Solution, [cit. 2017-12-30] Dostupné z WWW:<<http://http://infinite-life.eu/cs/ayahuasca/>>

² ESCOHOTADO, A. *Stručné dějiny drog*. Praha : Volvox Globator, 2003, s. 49-53. ISBN 80-7207-512-8.

³ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 76-79. ISBN 80-85917-36-X

⁴ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 11. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁵ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 11. ISBN 978-80-7478-903-8.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza současného stavu přestupků a trestných činů spáchaných pod vlivem návykových látek při řízení motorových vozidel v Příbrami. Zhodnocení dané situace s návrhem na možná opatření. Přiblížení dané problematiky a souvisejících témat. Stejně jako určení si typických projevů uživatelů návykových látek pro jednodušší a snazší detekci člověka pod vlivem OPL nebo alkoholu.

Vedlejším cílem bakalářské práce je zhodnocení situace, která předchází spáchání trestných činů řízení motorových vozidel pod vlivem návykových látek s vymezením nejzranitelnější skupiny, která inklinuje k užívání NL. Návrh na preventivní opatření, které může předejít počátku užívání návykových látek.

Metodika bakalářské práce spočívá především v analýze dokumentů a to zejména v teoretické části práce. Analýza dokumentů je běžnou technikou získávání již existujících dat. Metodou SWOT (Strengths Weaknesses Opportunities Threats) analýzy se důsledně a kriticky posoudí obsah dokumentů, věrohodnost a metodika zpracování zkoumaných dat. Kvantitativní metodou z více dosažených dokumentů se separují cenné informace a tzv. syntézou se dané informace sjednotí v celistvý obsah dokumentu.

V praktické části bakalářské práce je mimo analýzy dokumentů použita i metoda dotazníkového šetření zaměřená na občany města Příbram a rozhovor s drogově závislými lidmi nebo s lidmi, kteří mají zkušenosti s návykovými látkami a řízením osobních vozidel pod jejich vlivem. U kladení otázek je zapotřebí ujasnit si čeho chceme docílit a jaké informace potřebujeme k dalšímu zpracování získat, tak abychom se neoddálili od tématu a dosažené informace byly přínosné pro práci. Hlavními aspekty je správná formulace otázek, kontext, ve kterém otázka vystupuje (souvislost s dalšími otázkami) a situace dotazování (vliv tazatele, prostředí a přítomnost dalších osob).

2 Základní pojmy

V této kapitole nalezneme podrobné vysvětlení základních pojmů, názvů a označení, které se netýkají pouze dané problematiky řízení MV pod vlivem návykových látek, ale celého komplexního pojetí bakalářské práce. Vypracovaná práce se široce dotýká i jiných vědních oborů, jelikož vše se vším má určitou spojitost. Jsou zde zakotveny i takové odborné názvy, které s problematikou těsně nesouvisí, ale účelově zazní v textu.

Alkaloid – Alkaloidy jsou přírodní dusíkaté látky zásaditého charakteru. Vznikají v malých množstvích jako produkty metabolismu aminokyselin v některých rostlinách. Vzácně jsou obsaženy také v tělech obojživelníků či některých hub.⁶

Ayahuasca – Psychoaktivní přírodní látka využívaná při náboženských rituálech jako halucinogen. Dostává se z rostliny konkrétně z liány *Banisteriopsis caapi* a dalších různých rostlin. V laboratorních podmínkách se při analýze této liány izoloval účinný alkaloid, který se pojmenoval Telepatin.⁷

Ephedra vulgaris – Chvojník dvouklasý je stálezelená rostlina, která obsahuje různé sloučeniny z čehož je nejdůležitější efedrin. Vyskytuje se v jižních oblastech Slovenska a je pěstován v botanických zahradách.⁸

Erythroxylon coca – Malý strom nebo keř, jehož listy obsahují alkaloidy kokainu. Původem z Jižní Ameriky. Roste v Peru, Bolívii a krajích sousedních států na východním úbočí hor And, kde se hojně pěstuje. Dosahuje výšky tří až pěti metrů a jeho listy trhají a suší jihoameričtí domorodci, kterým jsou jejich účinky již velmi dlouho známy. Dodnes obyvatelé And po vzoru svých předků mísí kokové listy s popelem a žvýkají je.⁹

Tetrahydrocannabinol (THC) – Psychoaktivní látka nacházející se v rostlině nazývané konopí. Dle míry THC obsahující v jednotlivé rostlině se měří účinnost

⁶ BRÍŽĎALA, J. Alkaloidy. In *Multimediální učebnice chemie* [online]. Praha : Copyright, 2017. [cit. 2017-12-31] Dostupné z WWW: <<http://e-chembook.eu/alkaloidy>>

⁷ CHOBOT, P. Ayahuasca. In *Léčebné a sebezpoznavací cesty do Peru* [online]. Praha : Werner Dweight Solution, [cit. 2017-12-30] Dostupné z WWW: <<http://infinite-life.eu/cs/ayahuasca/>>

⁸ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 29. ISBN 80-85917-36-X.

⁹ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 24. ISBN 80-85917-36-X.

psychoaktivních látek. Tyto látky se nacházejí zejména v horních listech keřů a v květech rostliny konopí.¹⁰

Návyková látka – Látka, která nepříznivě ovlivňuje psychiku člověka, a která způsobuje závislost na této látce.

Psychoaktivní látka – Chemická látka dočasně působící na vnímání, náladu, vědomí a chování člověka. Je využívána pro rekreační účely. Mění duševní procesy.¹¹

Droga – Usušené nebo konzervované rostliny, živočichové, jejich části nebo produkty jejich metabolismu. Určitým způsobem mění stav člověka a lze si na ně vypěstovat závislost.¹²

Měkká droga – Vyznačuje se nízkou mírou vzniku závislosti na droze. Vyvolává psychickou závislost.¹³

Tvrdá droga – Vyznačuje se vysokou mírou vzniku závislosti na droze. Vyvolává psychickou i fyzickou závislost.¹⁴

Závislost – Je škodlivá pro jedince i společnost a vyvolává druhotné jevy jako rozvrat rodiny nebo kriminalitu. Závislost je považována za sociální patologii.¹⁵

Drogová závislost – Silná touha, chtíč nebo také žádostivost vykonávat určitou potřebu spojenou s užíváním návykových látek. Drogová závislost tedy obecně znamená, že člověk ve stavu závislosti přestal být svobodný vůči droze a vytvořil si na ni vazbu, stala se součástí jeho života. Toto označení platí i pro alkoholismus.¹⁶

¹⁰ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 12. ISBN 80-85917-36-X.

¹¹ FRANKOVÁ, E. Psychoaktivní látka. In *Informační portál o ilegálních a legálních drogách* [online]. Praha : Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2010 [cit. 2017-12-31]. Dostupné z WWW: <http://txt.www.drogy-info.cz/index.php/publikace/glosar_pojmu/p/psychoaktivni_latka>

¹² ZEMAN, P., TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 8. ISBN 978-80-7338-101-1.

¹³ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 439. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁴ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 439. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 423. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁶ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 423. ISBN 80-7179-813-4.

Fyzická závislost – Závislost, která ochromuje tělo a způsobuje až fyzickou bolest uživateli návykových látek mezi podáním užívané látky. Je to určitá adaptace organismu na užívání drogy. Pokud se interval mezi podáním látky prodlouží, může dojít k nepříjemným odvykacím příznakům nebo až k deliriu. Je způsobena dlouhodobějším užíváním drog.¹⁷

Psychická závislost – Je velmi individuální. Ovlivňuje naši psychiku jako takovou. Je to jakési vnitřní nutkání k opakovanému užívání drogy, které navazuje na pocit blaženosti z užití dané návykové látky. Psychická závislost se u jednotlivých návykových látek liší stejně, jako se liší psychická závislost jedince od jedince. Každý jsme jedinečná osobnost a i proto se při léčení musí ke každému pacientovi přistupovat jednotlivě. Psychická závislost je často závislostí na některé z okolností, které doprovázely užití drogy.¹⁸

Abstinenční příznaky – Vyskytují se u všech návykových látek a to v době mezi dávkami nebo po detoxikaci. Některé jsou málo patrné a dají se přehlédnout, i když mohou být nepříjemné jako například při závislosti na tabáku či kofeinu. Ovšem abstinенční příznaky mohou být i závažné a velmi intenzivní, jako například u morfinu a drog s příbuzným účinkem.¹⁹

Legislativa – Souhrn právních norem a předpisů.

Prevence – Opatření, které má předcházet nežádoucímu jevu. Prevence recidivy je takové opatření, které předchází opakování stejného nežádoucího jevu.²⁰

Přestupek – Přestupkem je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek výslovně označen, a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.²¹

¹⁷ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 12. ISBN 80-85917-36-X.

¹⁸ KUČTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 423. ISBN 80-7179-813-4.

¹⁹ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, 347s. ISBN 80-85917-36-X.

²⁰ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice : VŠERS, 2016, s. 13. ISBN 978-80-7556-009-4.

²¹ ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2016, částka 98, s. 3715. ISSN 1211-1244.

Recidiva – Inklinace k opakování nežádoucí situace nebo k trestné činnosti. Pojem se používá buďto v souvislosti s užíváním různých návykových látek, nebo v souvislosti s trestnou činností. Právní závažnost tohoto jednání je vysoká. Pro potrestaného za trestný čin, který své protiprávní jednání učiní opakovaně, musí být zvolená vhodná prevence jako opatření proti opakování trestného činu.²²

Trestný čin – Je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný, a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny. Trestným činem se rozumí čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.²³

²² JANDOUREK, J. *Sociologie zločinu*. Praha : Portál, s.r.o., 2011,s.158. ISBN 978-80-262-0026-0.

²³ ČESKO. Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník. In Sbírka zákonů, Česká republika. 2009, částka 11, s. 15. ISSN 1211-1244.

3 Silniční doprava

Doprava je důležitým faktorem pro bakalářskou práci. Přemísťování osob a výrobků jde s celou historií lidstva, a tak tomu je i dnes. Lidé potřebují přepravovat nejen různé výrobky (od potravin až po stavební materiál), ale i samy sebe.²⁴ Lidská společnost se neustále vyvíjí společně s technickým a hospodářským rozvojem, a proto přímo úměrně s tímto vývojem stoupá potřeba změny místa, stejně jako riziko poruch ve složitém systému dopravy.²⁵ Pro případné poruchy v dopravní infrastruktuře bylo nutné zavedení právních předpisů, které ošetřují bezpečnost v dopravě (například zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, zákon č.304/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony nebo vyhláška číslo 341/2014 o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích).

Lidská potřeba změny místa doprovází potřeby: materiální, pohybu, činností, společenské uplatnění, kulturní, sportovní, vzdělání, rekreace a seberealizace člověka. V každém vyspělém státu je doprava významnou součástí technické infrastruktury a plní tak důležité úkoly v řadě oblastí: ekonomických a společenských.²⁶ Právě pro tyto důvody je nutné zajistit pořádek na dopravních komunikacích od neukázněných řidičů, nedodržujících předpisy (špatný technický stav dopravních prostředků, řízení bez řidičského průkazu, nedodržování silničních pravidel atd.), po řidiče, kteří riskují nejen své životy, ale i životy ostatních, když nasedají za volant opilí nebo pod vlivem omamných a psychotropních látek.

Vozidla dělíme na nemotorová (jízdní kolo, zvířecí síla) a motorová. Silniční vozidla jsou nedílnou součástí dopravní infrastruktury a základní typy silničních vozidel vlastně přímo souvisí s vymezením bakalářské práce. Silniční vozidla slouží k přepravě osob a nákladů ve vlastním prostoru. Silniční vozidla můžeme dělit dle způsobu pohonu

²⁴ ŽEMLIČKA, Z., MYNÁŘÍK, J. *Doprava a přeprava*. Praha : NADATUR, spol. s.r.o., 2008, s. 9. ISBN 80-7270-030-8.

²⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 451. ISBN 80-7179-813-4.

²⁶ ŽEMLIČKA, Z., MYNÁŘÍK, J. *Doprava a přeprava*. Praha : NADATUR, spol. s.r.o., 2008, s. 9. ISBN 80-7270-030-8.

na: motorová vozidla a přípojná vozidla. Nebo dle rozložení kol na: jednostopá a vícestopá vozidla.²⁷ Pro tuto práci jsou primární osobní automobily.

Osobní automobily – patří do skupiny dvoustopých vozidel. Osobní automobil je určen dle typu karoserie pro přepravu maximálně 9 lidí včetně řidiče a zavazadel. Typy karoserie: sedan, tudor, coupé, limuzína, kombi, mikrobús a kabriolet.²⁸

3.1 Bezpečnost silničního provozu

Funkce řízení a bezpečnost silničního provozu spadá pod ministerstvo dopravy, které je ústředním orgánem státní správy ve věcech správy provozu na pozemních komunikacích. Bezpečnost silničního provozu dále řídí v rámci svých povinností také další státní orgány: krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ministerstvo vnitra a policie. Dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu vykonává Policie České republiky dle zákona č.361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů (zákon o silničním provozu), přičemž se podílí na jeho řízení. Bezpečnost silničního provozu spočívá v dodržování právních předpisů ze strany účastníků silničního provozu a bezpečnostních složek, které zde mají legislativně jasně danou úlohu kontroly a prevence nebo organizace a řízení.

V České republice (ČR) dle právního předpisu zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů (zákon o silničním provozu) lze řídit MV po vydání řidičského průkazu, který udává jakou skupinu motorových vozidel je vlastník řidičského průkazu (ŘP) oprávněn provozovat. Řidičský průkaz se vydává na základě žádosti, absolvovaném výcviku v autoškole a složením zkoušek o znalostech řidiče na místně příslušném úřadu. Osobě, která žádá o ŘP lze průkaz vydat pokud dosáhla věku stanoveném zákonem č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a změně některých zákonů (zákon o silničním provozu). Zkouška znalostí obsahuje písemný test z pravidel silničního provozu, ústní zkoušku ze znalostí ovládání a údržby vozidel a následné praktické zkoušky z jízdy ve vozidle popřípadě složením psychologických testů a vyšetřením u praktického lékaře

²⁷ ŽEMLIČKA, Z., MYNÁŘÍK, J. *Doprava a přeprava*. Praha : NADATUR, spol. s.r.o., 2008, s. 33. ISBN 80-7270-030-8.

²⁸ ŽEMLIČKA, Z., MYNÁŘÍK, J. *Doprava a přeprava*. Praha : NADATUR, spol. s.r.o., 2008, s. 97. ISBN 80-7270-030-8.

(např. u řidičů autobusů a nákladních vozidel nad 7,5t). Pro řidičský průkaz se motorová vozidla dělí na jednotlivé skupiny (skupina AM, A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, B+E, C1+E, C+E, D1+E, D+E, T). Skupiny určují zejména technické proporce MV dané skupiny a v jakém věku je možno řídit dané motorové vozidlo, jelikož fyzická a psychická způsobilost jedince pro řízení motorových vozidel je jednou z podmínek k vydání řidičského průkazu. Přehled skupin nalezneme v příloze bakalářské práce (tabulka č.2).

Pravidelné lékařské prohlídky podstupují osoby: Při plnění úkolů souvisejících s výkonem zvláštních povinností, užívá zvláštního výstražného světla modré barvy, případně doplněného o zvláštní zvukové výstražné znamení. Řidiči řídící motorové vozidlo v pracovněprávním vztahu a u něhož je řízení MV druhem práce sjednaným v pracovní smlouvě. Řidiči u kterých je řízení MV předmětem samostatné výdělečné činnosti prováděné podle zvláštního právního předpisu. Držitelé řidičských oprávnění pro skupiny C1, C1+E, C, C+E, D1, D1+E, D nebo D+E. Držitelé osvědčení pro učitele řidičů pro výcvik v řízení MV podle zvláštního právního předpisu. Tyto osoby mají za povinnost podrobit se lékařské prohlídce před zahájením výkonu a dále podrobit se pravidelné lékařské prohlídce do dovršení 50 let věku každé dva roky a po dovršení 50let věku jednou ročně. Osoby, které nenesou výše popsaná řidičská oprávnění, jsou povinni dostavit se k pravidelné lékařské prohlídce nejdříve šest měsíců před dovršením 65 a 68 let věku a nejpozději v den dovršení stanoveného věku. Po dovršení 68 let věku jsou to pak každé dva roky.²⁹

Dopravně psychologické prohlídky jsou součástí zajištění bezpečnosti provozu a musí se jim podrobit: Držitelé řidičského oprávnění pro skupinu C1+E, C nebo C+E, pokud řídí nákladní automobil o největší povolené hmotnosti převyšující 7 500 kg nebo speciální automobil o největší povolené hmotnosti převyšující 7 500 kg nebo jízdní soupravu, která je složena z nákladního automobilu a přípojného vozidla nebo ze speciálního automobilu a přípojného vozidla a jejíž největší povolená hmotnost převyšuje 7 500 kg. Držitelé řidičského oprávnění pro skupinu D1+E, D nebo D+E, pokud řídí motorové vozidlo zařazené do některé z těchto skupin vozidel. Tyto osoby mají za povinnost podrobit se lékařské prohlídce před zahájením výkonu a dále nejdříve šest měsíců před dovršením 50 let a nejpozději v den dovršení 50let věku a pak každých

²⁹ ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In *Sbírka zákonů, České republika*. 2000, částka 98, s. 4595-4599. ISSN 1211-1244.

pět let. Dopravně psychologickým testům je povinna se podrobit i osoba, která žádá o vrácení řidičského průkazu, jež jí byl odejmut.³⁰

Bezpečnost provozu týkající se technického stavu motorových vozidel upravuje vyhláška ministerstva dopravy číslo 341/2014 Sb. o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

3.2 Působnost policie v dopravě

Policie České republiky patří do ozbrojených bezpečnostních sil, které spadají do veřejných sborů státní správy a je řízena dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Policie a zejména pak dopravní policie tvoří důležitý článek v odhalování přestupků a trestných činů spáchaných při řízení motorových vozidel v souvislosti s porušením právních předpisů na pozemních komunikacích. Činnost policie je přitom striktně zákonnou a reguluje ji celá řada právních předpisů, jako je například zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).³¹

Služba dopravní policie PČR je zřízena ředitelstvím služby policie policejního prezidia a plní úkoly zejména bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. Vyšetřuje také dopravní nehody a projednává přestupky v blokovém řízení (příkaz na místě) v oblastech svěřených jí zákonem. Kontroluje dodržování podmínek provozování silniční dopravy, dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek. Organizuje a provádí řízení provozu na pozemních komunikacích, kontroluje dodržování povinností účastníků silničního provozu a pravidel provozu. Dále dohlíží nad technickým stavem vozidel a provádí jejich kontrolu přímo v silničním provozu. Řídí městský provoz a dodržování právních předpisů.³²

Činnost dopravní policie spočívá v pozorování a případném dokumentování porušování povinností účastníků silničního provozu tedy nejen řidičů. Podle

³⁰ ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In *Sbírka zákonů, České republika*. 2000, částka 98, s. 4595-4599. ISSN 1211-1244.

³¹ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 56. ISBN 978-80-7478-903-8.

³² BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 58. ISBN 978-80-7478-903-8.

Blažejovského se dělí na základní kontrolu, speciální kontrolu, průběžnou dlouhodobou kontrolu a dopravně bezpečnostní akce nebo opatření.³³

Základní kontrola – Přímý dohled na silniční provoz. Policisté kontrolují dodržování pravidel silničního provozu. Organizují a provádějí řízení provozu. Dohlíží na technický stav vozidel.

Speciální kontrola – Kontrola zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek. Tvoří součást základních kontrol a zvláštních akcí.

Průběžná dlouhodobá kontrola – Realizována stacionárními měřicími a monitorovacími zařízeními a systémy (radary a kamery), které průběžně detekují a dokumentují porušování pravidel silničního provozu.

Dopravně bezpečnostní akce – Cílem je pozitivně ovlivnit dopravně bezpečnostní situaci na určitém území.

Pro efektivní odhalování uživatelů návykových látek při řízení motorových vozidel je nutné, aby policie využívala vhodných metodických postupů, které vedou k rychlému a přesnému odhalování řidičů pod vlivem návykových látek. Kvalitní důkazy zajistí správnost při obvinění ze spáchání protiprávního jednání jedince pod vlivem NL. Tyto důkazy policista získá: Orientačním detekčním testem na přítomnost alkoholu v dechu. Orientačním detekčním vyšetřením na jiné návykové látky (pakliže je důvodné podezření, že je řidič pod vlivem NL a test na alkohol byl 2x za sebou negativní). Přímým podrobením se lékařskému vyšetření a odběru biologického materiálu (v případě, že je řidič zjevně pod vlivem NL). Nebo psychomotorickým testem (různé cviky a otázky na řidiče). Důvodné podezření, že řidič požil NL se opírá o vizuální vzhled řidiče, chování řidiče, jeho postoje, řeči a očních zornic. Jedná se ovšem o policistův subjektivní dojem jak vnímá danou osobu.³⁴

Pokud je tedy podezření ze spáchání trestného činu ohrožení při řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek důvodné, je nutné, aby policista/vyšetřovatel zajistil veškeré důkazy, které by řidiče usvědčovaly. Jedná se o důkazy z toxikologických vyšetření odebraných vzorků (z moči a krve), znaleckých

³³ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 59-61. ISBN 978-80-7478-903-8.

³⁴ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 81-83. ISBN 978-80-7478-903-8.

posudků z oboru lékařství a psychiatrie, a důkazy ze zajištění výpovědi podezřelého nebo případných očitých svědků. V případě podezřelých z trestného činu závisí na ochotě spolupracovat, což se stává zřídka, jelikož mají právo nevypovídat dle zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). Společně se zajišťováním důkazů v podobě výpovědí svědků se také jedná o výpovědi zakročujících policistů, kde hraje roli úřední záznam o kontrole řidiče podezřelého z požití alkoholických nápojů a jiných návykových látek před jízdou nebo během jízdy. Po zajištění důkazů se další postup konzultuje s dozorujícím státním zástupcem dle § 179a trestního řádu.³⁵

³⁵ BLAŽEJOVSKÝ, M. Drogy v dopravě. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 86-88. ISBN 978-80-7478-903-8.

4 Návykové látky

Vývoj civilizace přináší řadu globálních problémů lidstva. Za jeden z těchto problémů je označováno i zneužívání drog. V mezinárodním rozsahu tento problém řeší Organizace spojených národů a Světová zdravotnická organizace (WHO). Problematika drog vyústila k přijetí řady mezinárodních smluv upravující zákonnou kontrolu, zacházení a pohyb drog a opatření směřující k podchycení ilegálního obchodu s drogami.³⁶ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) bylo zřízeno v roce 1993 s cílem poskytovat Evropské unii (EU) a jejím členským státům aktuální informace o situaci ve věcech drog v Evropě a současně shromažďovat a zajišťovat soubor výzkumem ověřených poznatků, z nichž lze čerpat při koncipování politik určených k potírání drogových problémů.³⁷ Na dnešním trhu lze najít drogy všeho druhu, a proto než začneme řešit danou problematiku do hloubky, je nutné si nejdříve upřesnit pojem návykové látky jako takový. Jelikož je to pojem velmi rozsáhlý, uchopíme ho nejprve ze strany zákona. Dle právní legislativy, zákona číslo 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, se jedná o omamné a psychotropní látky, roztoky obsahující NL, makovinu, konopí nebo o keř koka druhu *Erythroxylon*. V zákoně je zakotvena sbírka dosud známých nelegálních návykových látek, kde se omamné látky rozdělují na omamné látky zařazené do seznamu: I, II, III, IV a psychotropní látky rozdělené na psychotropní látky do seznamu: I, II, III, IV. V daných tabulkách nalezneme chemické vzorce jednotlivých návykových látek a jejich odborný název.

Zákon prošel právní úpravou v některých bodech, zákonem č. 273/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Změna se týká zejména v zacházení s návykovými látkami. Legislativa řeší otázku trestnosti drogové kriminality, kterou můžeme dělit na primární drogovou kriminalitu, sekundární drogovou kriminalitu a prevenci drogové kriminality. Každý trestný čin je adekvátně sankcionován ke své závažnosti dle zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

³⁶ KUČTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestního práva*. Praha : C.H.Beck, 2005, s 422. ISBN 80-7179-813-4.

³⁷ WEST, R. *Models of addiction*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2013, s. 15. ISBN 978-92-9168-652-0.

Primární drogová kriminalita – Trestná činnost spočívá v jednání, které porušuje předpisy v oblasti regulace a nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Primární drogová kriminalita tedy zahrnuje trestné činy: Nedovolené výroby a nedovoleného držení omamných a psychotropních látek. Nedovolené výroby a nedovoleného držení předmětů určených výrobě OPL. Podněcování či svádění jiného k užívání jiné návykové látky než alkoholu. Znaky trestných činů jsou uvedeny v zákoně číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku.³⁸

Sekundární drogová kriminalita – Trestné činy, které nezahrnují přímo nakládání s nelegálními látkami, ale jsou páčány v souvislosti s jejich užíváním a nakládáním s nimi. Sekundární drogovou kriminalitou rozumíme tři druhy trestné činnosti: psychofarmatologicky podmíněná trestná činnost, ekonomicky motivovaná TČ a systémová trestná činnost. Psychofarmatologicky podmíněné TČ jsou trestné činnosti spáchané pod vlivem psychoaktivních látek. Ekonomicky motivované TČ jsou trestné činy spáchané pro získání prostředků na financování návykových látek. Systémové TČ jsou trestné činy spáchané v rámci nezákonné nabídky, výroby a distribuce drog, jako jsou násilné trestné činy, korupce, praní špinavých peněz a zločiny proti lidskosti.³⁹

Prevence drogové kriminality – Podle Svatoše rozdělujeme na primární, sekundární a terciální prevenci.⁴⁰ Prevence je ochrana a předcházení jistých patologických jevů. Preventivní politika představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality a zakládá se na nerepresivních prostředcích. Okruh subjektů preventivní politiky zahrnuje mimo orgánů činných v trestním řízení (OČTŘ) i další instituce

Primární drogová prevence míří ke snižování poptávky po OPL a alkoholu, omezení nabídky alkoholu, a omezení nabídky OPL. Zahrnuje také především výchovné, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity orientované na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže. Těžiště primární prevence tkví v rodinách, školách a lokálních společenstvích. Může být sociální, situační a viktimologická.

³⁸ GAJDOŠÍKOVÁ, ZEMAN. Primární drogová kriminalita. In *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2005. [cit.2017-10-03] Dostupné z WWW: <<https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/archiv/drogova-situace/drogova-kriminalita-jeji-prevence-a-drogy-ve-vezeni/primarni-drogova-kriminalita/>>

³⁹ GROLMUSOVÁ, L. Sekundární drogová kriminalita. In *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2005. [cit.2017-10-03] Dostupné z WWW: <<https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/archiv/drogova-situace-2014/drogova-kriminalita-jeji-prevence-a-drogy-ve-vezeni-2014/sekundarni-drogova-kriminalita-2014/>>.

⁴⁰ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice : VŠERS, 2016, s.13-17. ISBN 978-80-7556-009-4.

Sekundární drogová prevence zaměřuje svoji klíčovou úlohu do poradenství, detoxikaci a léčby. Činnost státních i nevládních organizací na úseku prevence proti návykovým látkám koordinuje Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Sekundární prevence se tedy zabývá rizikovými jedinci a skupinami. Může být také jako primární prevence: sociální, situační a viktimologická.

Terciální drogová prevence spočívá v resocializaci a rehabilitaci, podpory a pomoci kriminálně narušených osob. Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Návykové látky bychom však měli vnímat komplexněji nežli pouze, podle legislativního ustanovení zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů a zákona č. 273/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Do návykových látek spadá mnohem větší škála látek a chemikálií, které jsou i legálního původu a proto nejsou uvedeny v žádných přehledech a tabulkách v zákonných normách o OPL. Ochranu před škodlivým působením tabáku, alkoholu a jinými návykovými látkami řešil například zákon č. 379/2005 Sb. o opatření k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Nyní byl nahrazen zákonem č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Návykové látky lze tedy dělit dle právního chápání na legální a nelegální.

4.1 Legální návykové látky

Legálními návykovými látkami se rozumí veškerá návyková a volně prodejná léčiva nebo léky na předpis, kofein, tabák a alkohol, tak jak je známe. Legální návykové látky a jejich užívání bývá za určitých podmínek tolerováno, avšak slovo legální neznamena, že nemůže mít nepříznivý dopad na naše zdraví, psychiku, společenský život a společnost jako celek.

4.1.1 Alkohol

Alkoholickým nápojem se rozumí lihoviny, víno, pivo a popřípadě nápoj, který obsahuje více než 0,5 objemového procenta alkoholu.⁴¹ Jsou to tekutiny, které navozují stav opojnosti. Alkohol je lidový název pro líh, etylalkohol neboli ethanol. Alkohol ovlivňuje motoriku člověka, ale i psychiku člověka. Požívání alkoholu je v ČR legální od osmnácti let věku. Mladším osobám je prodej a podávání alkoholu přísně zakázán pod hrozbou přidělené sankce. Nadměrné užívání alkoholu se označuje za alkoholismus. Osobou závislou na alkoholu je myšlena osoba, která se není schopna natrvalo zdržet nadměrného požívání alkoholických nápojů, a tím si způsobuje vážnou poruchu na zdraví.⁴²

4.1.2 Tabák

Nicotin je jedinou toxickou návykovou látkou v rostlině *Nicotiana*. Jedná se o bezbarvou tekutinu bez zápachu. Rostlina se využívá pro výrobu tabákových produktů, jako jsou cigarety, doutníky a tabák do dýmek, popřípadě žvýkací tabák. Jedná se o výrobek určený ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, pokud je vyroben zcela nebo zčásti z tabáku.⁴³ Tabákové výrobky jsou v ČR prodejné od osmnácti let věku stejně jako u alkoholu.

4.1.3 Nové návykové látky

Nové syntetické návykové látky, které jsou legálně dostupné, se také nazývají „legal highs“. Tyto látky byly navrženy tak, aby obešly legislativu za účelem vymanit se ze zákonů upravující zacházení s OPL. Reálně jde o záměnu chemického vzorce, tedy

⁴¹ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek*. Praha : C.H.Beck, 2011, s. 43. ISBN 978-80-7400-399-8.

⁴² KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s. 424-425. ISBN 80-7179-813-4.

⁴³ VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek*. Praha : C.H.Beck, 2011, s. 13-43. ISBN 978-80-7400-399-8.

struktury drog, které jsou dosud známy a zaznamenány v seznamech omamných a psychotropních látek tak, aby byly zachovány stimulační účinky.⁴⁴

4.1.4 Léky a léčiva

Léky a léčiva jsou buďto volně prodejné nebo na lékařský předpis. V příbalových letácích se můžeme dočíst, že některá léčiva a léky ovlivňují řízení motorových i nemotorových vozidel, a proto by se neměla užívat před plánovanou jízdou. Krátký seznam možných léků a léčiv ovlivňujících psychiku či motoriku člověka: *Analgetika, Anxiolytika, Hypnotika, Sedativa*. Řidiči pod vlivem těchto léčiv působí ospale. Intoxikace na ně působí celkovým útlumem. Pokud se ovšem uživatelé adaptovali na svůj lék, nemusí jevit známky snížené schopnosti řídit motorové vozidlo.⁴⁵

4.1.5 Těkavé látky

Chemické látky, které vznikají při sublimaci, jejíž inhalací vznikají změny ve vědomí člověka, zneužívali zejména toxikomani při nedostupnosti jiných návykových látek. Díky své snadné dostupnosti se staly tzv. startovací drogou pro mládež. Tento trend přetrvává dodnes. Inhalují se ředidla, toluen, benzínové látky a plyny jako je oxid dusný nebo plynný butan.⁴⁶

Těkavé látky jsou vyráběny pro obchodní i lékařské využití. V lékařství, konkrétně v anesteziologii se těkavé látky používají k uspání pacienta při operaci. Patří sem plyny jako éter, oxid dusný, chloroform nebo prostředky užívané k léčbě astmatu. V průmyslu se jedná o benzín, lepidla, barvy, laky, čisticí prostředky a organická

⁴⁴ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 51. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁴⁵ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 54-55. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁴⁶ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 50. ISBN 978-80-7478-903-8.

rozpouštědla (toluen a aceton). Užívání způsobuje závratě, poruchy vidění a rovnováhy. Těkavé látky navozují pocit vzrušení a povznesené nálady, doprovázené živými sny.⁴⁷

4.2 Nelegální návykové látky

Nelegálními návykovými látkami se rozumí veškeré látky, které se vyrábí a distribuují ilegálně tedy protizákonně. Mají špatný dopad nejen na psychiku a tělo člověka, ale i na lidskou společnost jako takovou. Vyvolávají psychickou nebo dokonce fyzickou závislost. Za jejich držení, výrobu, distribuci či podněcování k užívání hrozí zákonná sankce.

4.2.1 Metanfetamin

Metanfetamin poprvé syntetizoval z látky efedrin v krystalické formě Akira Ogata v Japonsku. Samotný efedrin izoloval z rostliny Ephedra Vulgaris jiný japonský chemik, Nagayoshi Nagaim. Ve dvacátých a třicátých letech v Evropě se metanfetamin podával jako lék proti depresi a poruchy nálad. Využívali jej i studenti pro jeho stimulační účinky. Po nějaké době byly zaznamenány vedlejší účinky při dlouhodobém užívání bez lékařského dohledu v podobě prohloubené deprese, hypertenze (zvýšený krevní tlak), závislosti a duševních potíží. Po druhé světové válce začala nelegální distribuce této drogy, nelegální dovoz ze zahraničí a dále nezákonná domácí produkce.⁴⁸

Metanfetamin, v České republice též znám pod názvem pervitin, je užíván zejména v krystalické formě a to buď perorálně, takzvaným šňupáním nebo kouřením pomocí alobalu (přiloženým zapalovačem se zahřejí krystaly a odpařovaná látka se inhaluje). Nejefektivnějším a nejrychlejším způsobem jak dospět do stavu pod vlivem

⁴⁷ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s 438. ISBN 80-7179-813-4.

⁴⁸ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 29-31. ISBN 978-80-7478-903-8.

látky je nitrožilní užití. Takové užití metanfetaminu znamená téměř okamžité nabuzení (nájezd).⁴⁹

4.2.2 Marihuana

Marihuana obsahuje kanabinoidy a je historicky nejstarší známou pěstovanou rostlinou již u dávných kultur. Marihuana s nízkým obsahem THC je také nazývána technické konopí. Používá se v textilním průmyslu, mastičkářství nebo dokonce ve stavebnictví jako tepelný izolant. Marihuana s vyšším obsahem THC nad 0,3 % se pěstuje za účelem užívání drog.⁵⁰

Marihuana se nejčastěji inhaluje, dá se ale užít i perorálně prostřednictvím po domácku vytvořených másel a koláčků. THC má špatnou rozpustnost ve vodě ovšem váže se na tuky, proto marihuanu připravují například i v kravském mléku, které následně uživatelé této drogy pijí. Užívání inhalací je zejména ve formě balených cigaret, které uživatelé motají do papírků s filtrem nebo bez filtru. O takto ubalené cigaretě se pak slangově hovoří jako o jointu (čteme džoint). Inhaluje se i pomocí různých běžně dostupných pomůcek v kuřáckých kamenných i internetových obchodech. Jmenovitě to jsou pomůcky jako vodní dýmka, skleněnka, bongo nebo vaporizér.⁵¹

Z rostliny konopí, konkrétně z květenství samičích rostlin, se získává hašiš. Jedná se o pryskyřici, která se dále za pomoci tepla stlačuje do hnědé a lepkavé hmoty. Takového výsledku lze dosáhnout i extrakcí v rostlinných rozpouštědlech. Hmota se následně užívá spolu s tabákem v ubalených cigaretách nebo samotná ve vodní dýmce k inhalaci.⁵²

⁴⁹ Rozhovor se sociálním klientem neziskové organizace, ze dne 17.2.2018

⁵⁰ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 35-37. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁵¹ Rozhovor se sociálním klientem neziskové organizace, ze dne 17.2.2018

⁵² KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s 438. ISBN 80-7179-813-4.

4.2.3 Kokain

Kokain je účinný alkaloid obsažený v listech rostliny *Erythroxylon Coca*. Tento účinný alkaloid byl poprvé izolován německým chemikem Albertem Niemannem. Poté co byl objeven jeho chemický vzorec, odstartovala v USA jeho farmaceutická výroba. Paralelně na to vznikl nápoj s obsahem kokainu a vína známý pod názvem Coca-cola. Dnes už je ovšem tento nápoj nealkoholický a neobsahuje víno ani stopy kokainu.

Kokain produkují státy v Jižní Americe a odtud putuje do dalších destinací. Největší část do Severní Ameriky, a dále pak do Evropy kam se dostává zejména po moři lodní dopravou, ale také letecky na mezinárodní letiště. Jsou zaznamenány i nové trasy pašování kokainu do Evropy. Z jižní Ameriky, přes východní Afriku a Balkánské země (Srbsko, Rumunsko, Bulharsko) směrem do Evropy.⁵³

Kokain je krystalický, bílý prášek bez zápachu. Na ilegálním trhu je obyčejně distribuován jako chlorid kokainu. Čistota kokainu distribuovaného přímému uživateli je odlišná. V zemi původu směs obsahuje až kolem 90 % čistého kokainu. V České republice je to přibližně kolem 10 % a níže, což může být velmi nebezpečné. Vzhledem k tomu, že se kokain ředí různými chemikáliemi, nedá se odhadnout jeho škodlivost na zdraví. Ředí se například fenacetinem, derivátem léčiva paracetamolu nebo levamisolem, což je veterinární léčivo pro odčervení hospodářských zvířat.⁵⁴

4.2.4 Opiáty

Opiáty se získávají z makoviny tedy surového opia (mléčná kapalina vytékající po naříznutí z nezralé hlavičky máku odrůdy *Papaver somniferum album*). Přírodní opiáty jsou léky tišící bolest jako je morfin a kodein. Mezi polosyntetické opiáty patří heroin.⁵⁵ Doslovný název je diacetylmorfin, derivát alkaloidu morfinu. Heroin

⁵³ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 39-41. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁵⁴ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 39-41. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁵⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, s 437. ISBN 80-7179-813-4.

způsobuje silnou fyzickou závislost, přičemž se mezi každou další dávkou prohlubují fyzické bolesti spojené s abstinencí. Heroin je bílá až hnědá krystalická látka.⁵⁶

Heroin byl původně vyvinut jako lék při problémech s dýcháním a tuberkulóze. Paradoxně se heroin prokázal jako silně návykový dokonce mnohem více než morfin. V dnešní době užívání heroinu upadá nejen proto, že je na černém trhu daleko větší škála levnějších látek, ale i díky primární prevenci jednotlivých subjektů.⁵⁷

Užívat heroin lze různými způsoby a aplikace se liší dle barvy heroinu. Zvláštností u závislých na opioidech je substituční léčba. Ta nahrazuje nelegální drogu lékem se stejným účinkem v receptorovém spektru. V ČR se jedná především o metadon a buprenorfin (SUBUTEX, TEMGESIC).⁵⁸

4.2.5 Amfetaminy

Mezi amfetaminy patří uměle vytvořená stimulační droga extáze, která obsahuje zpravidla látku MDMA, chemicky 3,4methyldioxymetamfetamin. Amfetamin byl syntetizován v roce 1887. Tato látka neměla využití až po znovuobjevení a prozkoumání jejího působení počátkem 20. století. Praktikoval se i k terapeutickým účelům nebo při dietě.⁵⁹

MDMA se podává ve formě tabletek s různými vyraženými obrazci, které značí nejen výrobce, ale také ukazují jejich sílu a účinnost. Užívání této drogy je velmi nebezpečné vzhledem k tomu, že nelze odhadnout množství látky MDMA v tabletce. Hrozí předávkování, přetížení organismu, přehřátí těla a následkem dehydratace může hrozit dokonce smrt. Mezi amfetaminy patří takzvaný holandský speed, který se vyskytuje v podobě bílého krystalického prášku a má podobné účinky jako extáze. Ten se dá efektivněji dávkovat, a proto tu hrozí menší nebezpečí předávkování touto

⁵⁶ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 18. ISBN 80-85917-36-X.

⁵⁷ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 41-42. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁵⁸ KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 2*. Praha : PBtisk, 2003, s. 20. ISBN 80-86734-05-6.

⁵⁹ NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, s. 28. ISBN 80-85917-36-X.

návykovou látkou. Rekreační návyková látka se v současné době zneužívá jako taneční droga pro větší výdrž při tanci.⁶⁰

MDMA se na území České republiky nevyrábí. Dováží se převážně z Holandska, Polska a Slovenska. Samotný dovoz je velmi individuální a distribuce je cílená zejména na hudební koncerty a akce.⁶¹

4.2.6 Halucinogeny

Nejznámějším syntetickým halucinogenem je LSD neboli dyethylamid kyseliny lysergové. Na černém trhu se LSD vyskytuje v podobě malých papírových čtverečků pět krát pět milimetrů, napuštěných roztokem s obsahem této látky. Takové papírky jsou potištěny různými barevnými obrazci, které značí podobně jako u extáze účinnost drogy neboli množství roztoku v papírku. Užívá se perorálně, sublingválně, vložením papírku pod jazyk a následným vstřebáním dojde k intoxikaci v dutině ústní nebo se vkládá pod oční víčko, kde se nechá vstřebat látka z papírku do krevního řečiště. Zřídka se LSD objevuje i ve formě krystalků či granulí.⁶²

Dalším zástupcem halucinogenů čistě přírodního rázu je houba Lysohlávka kopinatá. Látky v ní obsažené, psylocybin a psylocin, jsou lidstvu poměrně známé již tisíce let. U nás se užívají od šedesátých let a představují nejrozšířenější halucinogenní drogu v Čechách. Lysohlávka kopinatá roste zejména na lesních sečených loukách, ale i na zahradách, pastvinách a travních cestách.⁶³ Lysohlávky se suší nebo požívají přímo čerstvě natrhané. Nakládají se do medu nebo se z nich vyrábí čaj. Účinnost se projevuje okolo dvaceti až šedesáti minut po požití. I v této formě drogy je zde velké nebezpečí předávkování vzhledem k faktu, že nelze odhadnout, jaké množství účinných látek jednotlivé fungi obsahují. Mohou být i spouštěcím mechanismem závažných psychotických chorob.⁶⁴

⁶⁰ Rozhovor se sociálním klientem neziskové organizace, ze dne 17.2.2018

⁶¹ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 45. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁶² Rozhovor se sociálním klientem neziskové organizace, ze dne 17.2.2018

⁶³ BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, s. 48. ISBN 978-80-7478-903-8.

⁶⁴ Rozhovor se sociálním klientem neziskové organizace, ze dne 17.2.2018

5 Psychologie člověka

Nedílnou součástí celé problematiky je i psychologie člověka, vývin lidské psychiky a určení prožitků z návykových látek. Zachycení rozhodujícího momentu a duševního stavu, kdy mladý a zvědavý člověk začíná inklinovat k drogám. Nebo určení situací a okolností, které vedou k užívání drog napříč věkem. Problematika zneužívání omamných a psychotropních látek je celosvětovým problémem. Celých 9% všech psychických a fyzických onemocnění vzniká v důsledku zneužívání látek ovlivňující náš organismus a psychiku. Vzniká tak újma nejen na zdraví, ale užívání těchto látek má škodlivý dopad na celou lidskou společnost.⁶⁵

Psychologie člověka je velmi obsáhlé téma a proto ho zmíníme pouze okrajově. Psychologie se zabývá zkoumáním chování a prožívání člověka. Během vývinu psychologických věd, se objevovaly otázky a otevírala se nová pole problematiky. Tím vznikala nová hlediska zkoumání a přístupy. Původně celistvá psychologická věda se vnitřně diferencovala a vznikly tak nové a různé psychologické disciplíny, které jsou integrovány do jednotného systému, tj. oboru psychologie.⁶⁶

Předmětem psychologie jsou psychické jevy, určení jejich zvláštností a jejich specifikace. Povaha psychiky člověka se vždy utváří dle prostředí, které na ní působí, vztahu k ostatním osobám či věcem nebo abstraktním ideám. Přičemž sociální vztahy hrají nejdůležitější roli ve vývoji člověka vůbec.⁶⁷

5.1 Vývoj mládeže a význam rodiny

V současné urychlené době děti po fyzické stránce dospívají mnohem rychleji, než tomu bylo dříve, avšak zrání a duševní dospívání mládeže probíhá pomaleji, než si žádá dnešní svět. Takový tlak na mladistvé se může projevit různými stresy a psychickými disfunkcemi. Společensky závadné chování ve věku, kdy si mladí lidé teprve budují svůj vlastní hodnotový systém, kdy hledají své místo a uplatnění mezi

⁶⁵ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Graga publishing, 2009, s. 87. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁶⁶ ČÍTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha : EUROUNION, s.r.o., 1998, s. 8. ISBN 80-85858-70-3.

⁶⁷ NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha : Academia, 2003, s. 10–11. ISBN 80-200-0993-0.

ostatními, může být znakem poruchy jejich dosavadního vývoje, nevyhovujících vnějších podmínek, v horším případě vážnější narušení jejich osobnosti. Takové jednání může být důsledkem jejich vlastní nezralosti, nezkušenosti a bezradnosti vůči okolnímu světu. V každém případě takové jednání signalizuje nebezpečí pro budoucnost nejen pro samotné mladistvé, ale i pro jejich okolí. Vzhledem k jejich vývojovému stádiu, v němž se nacházejí, je třeba brát zřetel, že oproti dospělým pachatelům je u nich v reakci na prohřešek dát jednoznačně přednost výchovné a nápravné stránce před aspektem trestajícím.⁶⁸

Rodina má jednu ze zásadních úloh vývoje dětí a mladistvých. Příčina vzniku psychologické poruchy je sice mnohem rozsáhlejší, ale smysl rodiny a výchovy v sobě nese nenahraditelný význam. Proto bez fungujícího rodinného zázemí nelze efektivně řešit problém týkající se společensky odmítavých jevů. Rodina poskytuje zázemí, které je důležité pro správný rozvoj osobnosti. Avšak v některých případech se rodina může stát spíše zátěží a původcem projevu různých patologických poruch osobnosti. Hraje v tom roli špatná výchova a nefunkční rodinné prostředí (poruchy rodičovské role, rodiče se nemohou starat o své dítě nebo to nedovedou a nechtějí nebo se rodiče o své dítě starají příliš hyperaktivně). Rodina plní funkce biologické, ekonomické, sociální a psychologické. Jakmile nastane v těchto funkcích disharmonie, může se tento problém stát příčinou negativního vývoje jedince.⁶⁹

Počátek užívání návykových látek je závislý od spousty faktorů. Ať už na fungujícím nebo disfunkčním rodinném prostředí, šťastném průběhu dospívání (nuda, zvědavost, zábava) nebo prožití si nějakým psychickým či fyzickým traumatem. Od šikany, úmrtí v rodině nebo znásilnění (stres, únik před realitou a emocemi), po vliv kamarádů a přátel (zkušenost). Životního smyslu lze naplnit prostřednictvím studované školy, dobré práce nebo nějakého volnočasového zájmu. V případě nutnosti je zapotřebí podstoupit psychoterapii. Všeobecně by se dalo říci, že kritický věk, kdy děti a mládež experimentují s návykovými látkami, je velmi individuální záležitostí, která není snadno určitelná. Záleží převážně na osobní zvědavosti každého jedince, vývoji psychiky v čase a okolních vlivech. Základními články správného a zdravého vývoje dětí a mládeže je rodina, správná výchova, rovnováha v zábavě a povinnostech stejně jako dobrá

⁶⁸ MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada Publishing, 2013, s. 15. ISBN 978-80-247-4580-0.

⁶⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Grada publishing, 2009, s. 139-143. ISBN 978-80-247-2781-3.

informovanost o návykových látkách a jejich škodlivých účincích společně se správným přístupem k dané problematice.

5.2 Vliv návykových látek na člověka

Psychoaktivní látky způsobují mnoho psychologických onemocnění a některé z nich dokonce vyvolávají závislosti. Ve většině případů lidé užívají psychoaktivní látky z důvodu uvolnění či ztlumení bolesti, bohužel si neuvědomují následky svých činů. Zvláště pokud se jedná o dospívající mládež nebo děti. Nicméně vlastní požitek z NL nemusí být přímo iniciován psychoaktivními látkami, ale například okolnostmi, které užívání doprovází (příjemná společnost, pocit uvolnění).⁷⁰

Psychické účinky návykových látek jsou různé podle druhu drogy, ale také podle jedinečnosti psychiky daného jedince. Toxikomanie je velmi rozšířená záležitost a mezi konzumenty návykových látek patří i děti školního věku. Způsob aplikace NL je různý buďto perorálně, sublingválně, injekčně, kouřením nebo šňupáním.⁷¹ O škodlivosti rozhoduje celá škála faktorů jako je délka působení, počet užití, způsobech užití a prostředcích jakými se droga aplikuje. Mezi hlavní škodlivé účinky psychoaktivních látek patří akutní či krátkodobé stavy (intoxikace a přechodné změny ve fyziologických, psychických a behaviorálních funkcích), chronická zdravotní poškození (vznikají dlouhodobějším užíváním), akutní sociální důsledky (bezprostřední reakce společnosti na užívání OPL jedincem) a chronické sociální důsledky (sociální problémy spojené s rodinným a profesním životem). Tyto škodlivé účinky se v zásadě realizují pomocí mechanismů, které zahrnují přímé toxické účinky OPL, opojné a psychotropní účinky OPL a závislost na OPL.⁷²

Typické projevy uživatelů návykových látek se různí dle užívané látky.⁷³

Alkohol a jeho větší dávky užití způsobují rozostřené vidění někdy až pocit motání hlavy, což je důsledek negativního ovlivnění motorických schopností člověka. Intoxikovaní mají zhoršené reakční schopnosti a špatnou výslovnost.

⁷⁰ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Graga publishing, 2009, s. 90-91. ISBN 978-80-247-2781-3.

⁷¹ NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha : Academia, 2003, s. 22–23. ISBN 80-200-0993-0.

⁷² FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Graga publishing, 2009, s. 91-93. ISBN 978-80-247-2781-3.

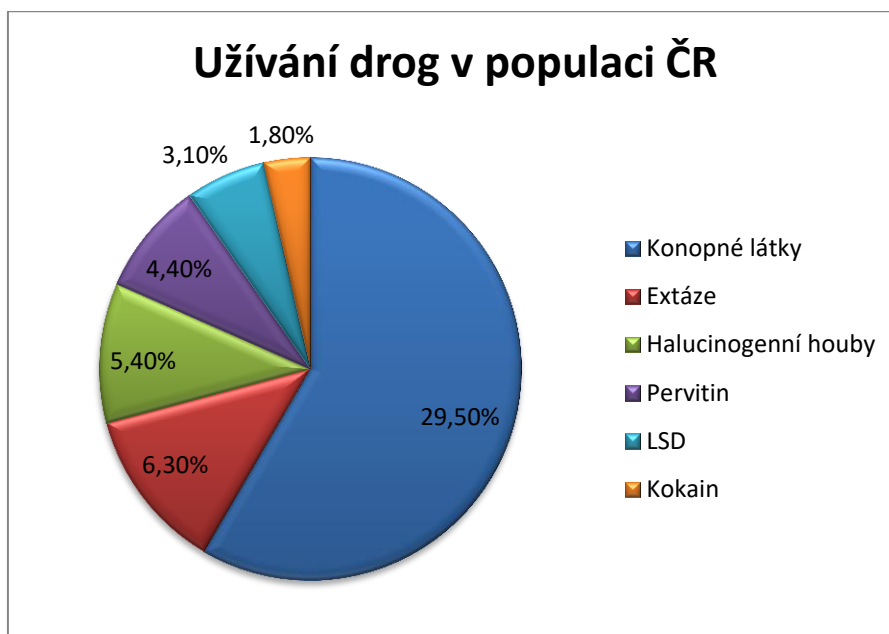
⁷³ Vlastní zdroj

Pervitin dodává sebevědomí a jistotu. Projevem intoxikace je mydriáza (rozšíření očních zornic) a zvýšený krevní tlak. Typičtí uživatelé pervitinu bezprostředně po užití dané látky působí až hyperaktivně. Jsou velmi komunikativní a pohybují se téměř trhanými pohyby. Po odeznění účinků jsou v tzv. dojezdu, kdy působí ospalým dojmem. Dlouhodobý uživatelé mívají propadlé tváře, kruhy pod očima, zjizvenou tvář s doprovodem vrásek na kůži a šedou pleť.

Marihuana vyvolává psychické stavy i u zdravých osob a ovlivňuje vnímání reality. Po užití marihuany se dostaví sucho v puse, mióza (zúžení očních zornic), zčervenání očí a celkový útlum. V menších dávkách lze do jisté míry účinky drogy korigovat, avšak při nadměrném užívání se účinky drogy prohlubují. Typičtí uživatelé marihuany budí dojem vysmáté a klidné povahy, což může vystřídat náhlá agresivita. Uživatelé mívají přivřené oči, jako by se stále koukali do slunce.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS) v rámci Úřadu vlády České republiky provedlo v roce 2015 ve spolupráci s agenturou Ppm Factum Research výzkum *Prevalence užívání drog v populaci ČR*. Okruh dotazovaných byl proveden z počtu 1050 respondentů ve věku od 15 do 64 let.

Graf č. 1 – Užívání drog v populaci České republiky pro rok 2015⁷⁴

⁷⁴ Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

Z grafu vyplývá, že nárůst se zkušenostmi užívání návykových látek od roku 2014 mírně přibývá. U konopných látek (z 28,7 % na 29,5 %), u halucinogenních hub (z 4,3 % na 5,4 %), ale i u pervitinu (z 2,6 % na 4,4 %) a kokainu (z 0,9 % na 1,8 %).

Fakt rozšířenosti návykových látek v České republice vyzývá k nutnosti řešení problematiky užívání drog. Jedna z forem prevence, kterou se dá docílit dobrých výsledků již v raném dětství, je tzv. rodičovský kurz. Jedná se o behaviorální trénink, který absolvují výhradně rodiče. Učí se zde jak jednat se svými dětmi prostřednictvím domácích úkolů, přednášek, interaktivních cvičení a modelových situací. Patří sem pozitivní interakce formou hry s jejich dětmi a ignorování nežádoucího chování. Avšak tento trénink je nejúčinnější u menších dětí od 3 do 10 let věku. Proto existuje mnoho dalších způsobů jak docílit prevence užívání drog: vzděláním rodičů, kurzy výchovných dovedností, společnými aktivitami rodičů a dětí, společenskými aktivitami, konzultacemi, domácím poradenstvím a řešením problémů, rodičovskými skupinami, diskuzemi rodičů s učiteli, rodičovskými kontaktní drop-in centry (střediska prevence a léčby drogových závislostí), účastí rodičů ve třídách a novinami pro rodiče.⁷⁵

Dalšími preventivními řešeními, které zaopatřuje stát je cílené a strategické odhalování zločinů ohledně distribuce a výroby omamných a psychotropních látek. Zamezení přístupu k nelegálním návykovým látkám a vymizení nelegálních látek z drogového trhu. Zajištění dodržování zákazu prodeje alkoholu a tabákových výrobků lidem mladším 18 let věku. Omezení přístupu k hracím automatům což se v dnešní době v České republice úspěšně řeší zavedením nového zákona č.186/2016 Sb., o hazardních hrách.

⁷⁵ CANNING, U., MILLWARD, L., at all. *Drug use prevention among young people: a review of reviews*. London : Department of Health, 2001, s. 37. ISBN 1-84629-147-X.

6 Aktuální situace města Příbram

Z policejních statistik vedených oddělením Policie České republiky v Příbrami vyplývá, že nejčastěji užívanou návykovou látkou ve městě Příbrami je alkohol. Z měkkých drog je to marihuana a z tvrdých drog pervitin. Z rozhovorů s aktuálně drogově závislými lidmi vyplývá, že drogová situace v Příbrami se stále drží na výši. Osoby v rozhovoru uvádí, že prakticky nezáleží, zda znáte nějaké dealery s drogami. Drogy jsou totiž natolik rozšířené, že stačí vyrazit do města s ambicí sehnat drogu. Je to čistě otázka, zda víte koho oslovit, aby vám drogu pomohl obstarat. Nejde tu pouze o drogy, ale o fakt, že provozovatelé nočních klubů dopustí prodej a konzumaci alkoholu nezletilým. Příbramští obyvatelé ve věku od 12 do 61 let konkrétně 83 lidí ze 100 dotazovaných uvedlo, že mají obavy z rozšířenosti návykových látek ve svém městě. Narážíme tak na otázku jak je možné, že i přes protidrogovou prevenci města Příbram a Policie České republiky, mohou být návykové látky tak snadno dostupné a rozšířené. Avšak problematika tohoto tématu začíná u poptávky. Základní princip trhu je totiž poptávka a následně na to nabídka „produktu“. Proto problém užívání NL začíná už od prvopočátku tj. samotným započítím s užíváním návykových látek jako takovým. Z řízených rozhovorů vyplývá, že každý uživatel se propracoval až k samotné distribuci drog. Samozřejmě je tu i možnost prodeje drog s vidinou získání pouze finančního obnosu bez samotného užívání drog.

6.1 Preventivní programy

Program prevence kriminality města Příbram na rok 2017 obsahuje projekty z okruhu sociální prevence, které jsou orientovány především na potencionální nebo již skutečné pachatele trestné činnosti, na kriminogenní prostředí a na sociálně znevýhodněné skupiny obyvatel. Z preventivního programu to jsou zejména: Programy zaměřené na podporu dlouhodobé a komplexní práce s dětmi, mladistvými a jejich rodinami, kteří jsou ohroženi rizikovými jevy nebo pocházejí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Preventivní aktivity cílových skupin (senioři, ženy, děti a mladiství, zdravotně postižení). Podpora spolupráce města, městské a státní policie, škol a ostatních organizací pracujících ve městě v rámci zajištění programů. Zapojení se

do realizace programů prevence kriminality s celostátní působností (Asistenti prevence kriminality). Preventivně informační činnost s cílem zapojit komunity a širokou veřejnost do realizace preventivních opatření, především v oblasti bezpečného chování v rizikových situacích a zabezpečení vlastního majetku (snižování trestné činnosti majetkového charakteru).

Z neziskových organizací působících ve městě Příbrami to je společnost Magdalena o.p.s. (nezisková nestátní organizace), která poskytuje ucelený systém zdravotních a sociálních služeb v oblasti prevence a léčby různých typů závislostí.

6.2 Řízení pod vlivem návykových látek

Dotazníkové šetření ukázalo, že až 72 % respondentů zná osobu, která někdy řídila pod vlivem návykových látek.

Graf č. 2 – Řízení pod vlivem návykových látek⁷⁶

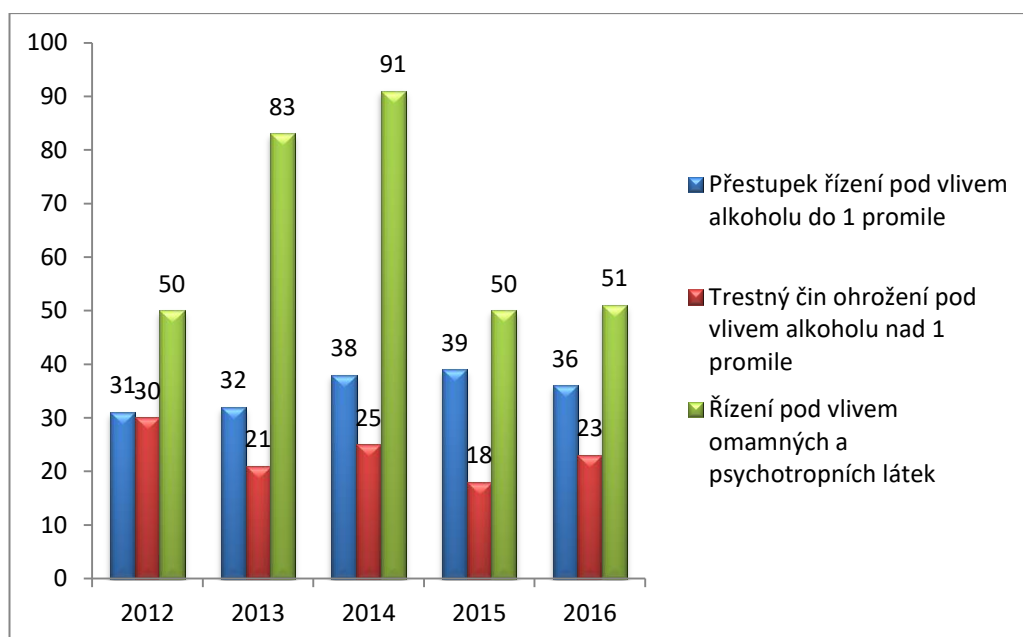

Mluvčí oddělení Policie České republiky v Příbrami poskytla interní statistiky v horizontu pěti let ohledně řízení motorových vozidel pod vlivem návykových látek. Evidované od roku 2012 do roku 2016.

⁷⁶ Vlastní zdroj

V roce 2012 evidují na obvodním oddělení Příbram celkem 31 případů řízení pod vlivem alkoholu do jednoho promile, což je přestupek. Dále 30 případů trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky, což je nad jedno promile alkoholu a 50 motoristů bylo pod vlivem omamných a psychotropních látek. Pro rok 2013 se událo 32 přestupků řízení pod vlivem alkoholu, 21 trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky nad jedno promile alkoholu, 83 pod vlivem OPL. V roce 2014 to bylo 38 přestupků, 25 trestných činů, 91 pod vlivem drog. Pro rok 2015, 39 přestupků, 18 trestných činů, 50 pod vlivem drog. Nakonec v roce 2016, 36 přestupků, 23 trestných činů, 51 pod vlivem drog. Z informací jasně vyplývá, že řízení motorového vozidla pod vlivem omamných a psychotropních látek je alarmující i přesto, že se v roce 2015 a 2016 celkově snížilo. Pro přehlednost jsou čísla uvedena v grafické podobě:

Graf č. 3 – Statistiky města Příbram řízení osobního automobilu pod vlivem návykových látek⁷⁷

Z grafu jasně vidíme dynamický nárůst řízení pod vlivem OPL v roce 2013 a 2014. Stejně tak i nárůst přestupků a trestných činů ohrožení. V roce 2015 a 2016 se stav vrací k roku 2012, avšak neklesá. Z tohoto důvodu je zapotřebí aplikovat preventivní opatření mířené na řidiče motorových vozidel, kteří usedají za vozidla pod vlivem NL a na mladistvé, kteří začínají experimentovat s NL.

⁷⁷ Policie České republiky oddělení Příbram

7 Vlastní analýza

Vzhledem k tomu, že policejní statistiky znázorňují pouze odhalené trestné činy, je zajímavé do této práce zařadit i metodu dotazníkového šetření vytvořené pro obyvatele města Příbram. Další zvolenou metodou jsou řízené rozhovory s lidmi, kteří mají zkušenosti s návykovými látkami a řízením pod vlivem návykových látek. Nebo s lidmi, kteří jsou na návykových látkách závislí již řadu let. Dotazník i rozhovory jsou striktně anonymní.

Dotazníkové šetření je provedeno formou elektronického formuláře zpracovaným a vystaveným na internetových stránkách Survio.cz. Odkaz na elektronický dotazník sdílený na soukromých fórech pro příbramské občany nalezneme v příloze bakalářské práce pod názvem Ostatní zdroje. Dotazníkové šetření je vyhotoveno i papírovou formou, která je vyplněna občany města Příbram po přímém dotazování v ulicích města. Výsledky papírových dotazníků se následně převedly do elektronického dotazníku a dále jsou zpracovány pro cíle bakalářské práce.

Řízené rozhovory jsou prováděny anonymně po předešlé dohodě se sociálními klienty neziskové organizace, která řeší příčiny užívání návykových látek a snaží se lidem závislým na NL pomáhat vrátit se zpět do běžného života bez nadměrného užívání návykových látek.

7.1 Analýza dotazníků

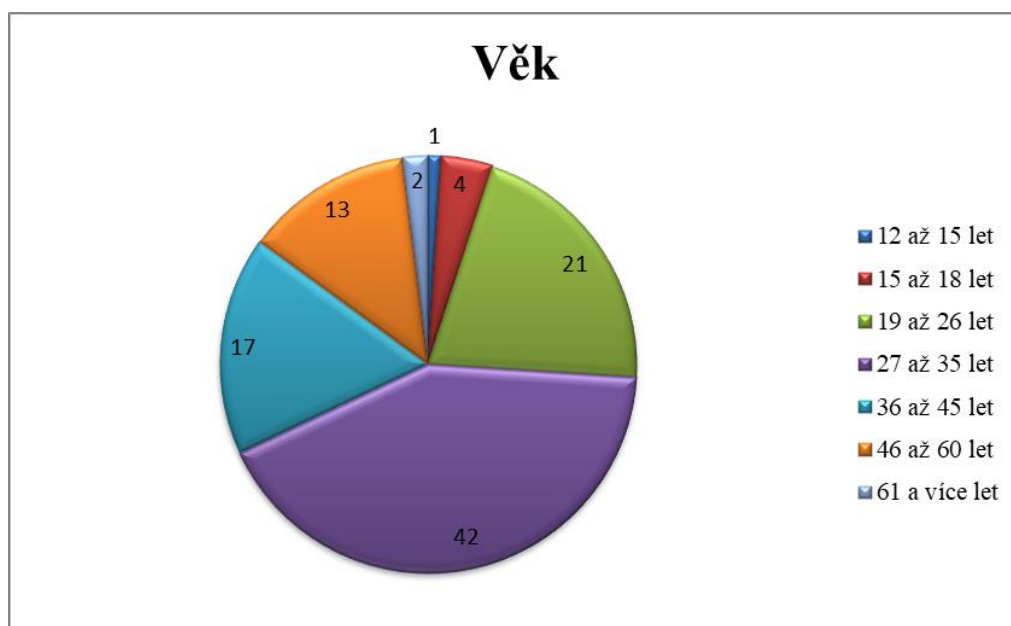
Cíl dotazníku: Cílem je zjištění zkušeností dotazované skupiny s užíváním návykových látek a řízením osobních vozidel pod vlivem NL. Prozkoumání mínění o rozšíření NL v jejich městě stejně jako mínění o dosavadní prevenci proti užívání návykových látek města Příbrami.

Předpoklady dotazníku: Předpoklady spočívají v malé informovanosti respondentů o konkrétních preventivních programech v rámci města Příbrami. Stejně jako předpoklad o celkové nevědomosti respondentů o možných hrozbách při uskutečnění protiprávních činů řízení MV pod vlivem návykových látek.

Dotazník je tedy koncipován tak, abychom zjistili míru všeobecného přehledu a zkušeností obyvatel města Příbrami s návykovými látkami s důrazem na nejčastěji užívané látky ve městě podle policejních statistik: na alkohol, marihuanu a pervitin. Zkušenost se týká i jejich subjektivního vnímání při intoxikaci dané návykové látky. Respondenti odpovídají na otázky týkající se rozšíření návykových látek ve městě společně s otázkami mířené na prevenci města Příbram. Dotazníkové šetření počítá se zajištěním zkušeností s řízením osobních automobilů pod vlivem návykových látek.

Na dotazník odpovědělo celkem 100 respondentů z města Příbram, což zajistilo zajímavý náhled do podvědomí dotazované skupiny obyvatel. Na otázky odpověděl celkem 1 nezletilý, 4 mladiství a 95 dospělých ve věku od 19ti let do 61 let a více.

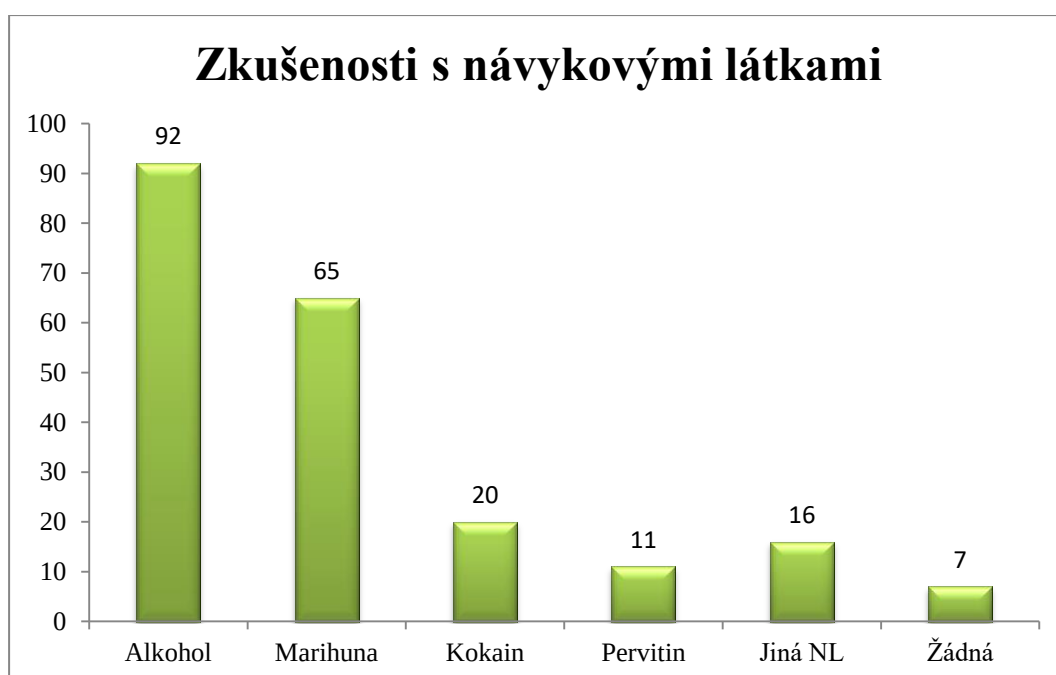
Graf č.4 – Věk respondentů⁷⁸

⁷⁸ Vlastní zdroj

Dotazovaná skupina lidí popsala nejčastější zkušenosti s užíváním alkoholu (92%). U nelegálních návykových látek to je marihuana (65%), kokain (20%), pervitin (11%). Uvedli zde i jiné návykové látky, kde se nejčastěji vyskytují halucinogenní drogy LSD a lysohlávky kopinaté (5%), dále stimulační látky MDMA, Speed a nové legální syntetické látky (10%). Z průzkumu také vyplynulo, že 3% respondentů má zkušenosti i s těkavými látkami a POPPERS (tj. chemické látky alkyl nitrit, butyl nitrit, isobutyl nitrit či amylinitrit).

Graf č. 5 – Zkušenosti s návykovými látkami⁷⁹

Respondenti většinou uvedli, že je pro ně alkohol uvolňujícím prostředkem, kterým lze dosáhnout tzv. uvolnění zábran. Avšak v menším měřítku může způsobit i agresivitu a podrážděnost. Dalo by se říct, že prohubyje aktuální náladu. U někoho se vyskytly i neúnosné stavy po vystřízlivění. Bolest hlavy, dehydratace, trávicí problémy. Marihuana na dotazovanou skupinu působila zejména v rámci zlepšení nálady k veselé a radostné povaze. Následně se dostaví neukojitelný hlad a chutě někdy i spánek. Popisují zde i zápornější stavy a to pocit dřevěných nohou a stihomam (paranoia). Stav po aplikaci pervitinu a kokainu popisují jako obrovský příval energie doprovázené nutkavou touhou po vykonávání jakékoliv činnosti. Nesoustředěnost, potlačení emocí,

⁷⁹ Vlastní zdroj

komunikativnost, nabuzené myšlení, nechutenství k jídlu. Po odeznění přichází deprese, zeslabené tělo, únava a nemožnost usnout. Popis ostatních návykových látek: LSD a lysohlávky přinášející smích, halucinace, jiné vidění barev a zvuků přičemž tento stav může vydržet i několik hodin v některém případě i po spánku do druhého dne. Což je velmi psychicky náročné. Po sedativech pociťují velikou únavu, malátnost a rozostřené vidění.

V číslech uvedlo celých 67,7% dotazovaných respondentů, že ve svém okolí znají někoho, kdo užívá návykové látky a dokonce 72% respondentů přiznalo, že znají osobu, která řídila pod vlivem návykových látek osobní automobil. Na otázku, zda sami řídili pod vlivem návykových látek, odpovědělo kladně celkem 26% respondentů, z nichž 53,6% tak učinilo opakovaně, a 3,6% spáchalo při řízení osobního automobilu jiný trestný čin.

Graf č. 6 – Četnost dopuštění se řízení motorového vozidla pod vlivem návykových látek⁸⁰

Celkem 83% dotazovaných si myslí, že jsou návykové látky v Příbrami snadno dostupné, a 70,2% nezná žádný protidrogový program ve městě Příbrami, v rámci prevence, na což navazuje mínění, že ve městě není dostatečná prevence proti návykovým látkám a to uvádí až 57%. Zajímavé je i zjištění, že 25% respondentů se domnívá, že 18let věku je pro řízení osobního automobilu příliš nízká.

⁸⁰ Vlastní zdroj

Celkové zhodnocení dotazníku: Z odpovědí vyplývá, že v dotazované skupině respondentů je opravdu vysoká část občanů se zkušenostmi s nelegálními návykovými látkami, a to zejména s marihuanou. Vědomí o rozšíření návykových látek ve městě Příbrami odráží přesvědčení, že město nedisponuje kvalitními protidrogovými programy. Většina dokonce nezná žádné dosavadní protidrogové programy. Prevence kriminality a užívání návykových látek se řeší nejvíce na školách. Do této prevence by se měli zapojit i rodiče. Z odpovědí můžeme soudit, že řízení motorových vozidel pod vlivem návykových látek není zcela běžné, ale stává se tak. Zde je zapotřebí občany obeznámit s právními důsledky jejich činu.

7.2 Analýza řízených rozhovorů

Cíl rozhovorů: Cílem řízených rozhovorů je zjistit jaké pohnutky vedou k počátku užívání návykových látek a důvodu proč řidiči pod vlivem alkoholu nebo návykových látek usedají za volant a to i opakovaně. Nahlédnout do života drogově závislých a lépe se tak vžít do této problematiky.

Předpoklad rozhovorů: Předpokladem u drogově závislých osob je, že začaly nebo nadále pokračují v užívání NL zejména kvůli nestabilnímu rodinnému zázemí. Další předpoklad počítá s prožitými psychickými nebo fyzickými traumaty, které zapříčinily počátek užívání návykových látek.

Celkem tři dotazované osoby jsou sociálními klienty protidrogového zařízení, z nichž jedna osoba je již vyléčená.

Rozhovor číslo 1

Osobě pod číslem jedna je 37 let, vystudovala střední odbornou školu obor automechanik a momentálně pracuje již pátým rokem jako vedoucí směny ve velkovýrobě. Práce jí nenaplnuje. Na úřadu práce byla osoba číslo jedna vedená celkem čtyřikrát, přičemž nechodila na pravidelné schůzky, a proto byla z příslušného úřadu vyloučena. Díky tomuto faktu a skutečnosti, že neplatila povinné poplatky zdravotního pojištění, se osobě nastrádaly dluhy, kvůli kterým je v nynější době nucena vyhlásit

insolvenci (Osobní bankrot, vyhláší osoba prostřednictvím notáře nebo právníka v důsledku nemožnosti splacení svých dluhů.). V sedmi letech věku osoba poprvé zkusila tabák, pak následoval v patnácti letech věku alkohol a ve dvaceti letech věku osoba začala užívat pervitin a měla zkušenost s dalšími nelegálními návykovými látkami. Důvod, proč tato osoba začala užívat návykové látky, bylo přání získat zkušenost. Ze začátku to byla pouze víkendová záležitost na hudebních akcích. Osoba aniž by si uvědomovala co se děje, začala užívat návykové látky (pervitin, marihuana, alkohol a tabák) téměř každodenně. V rozhovoru osoba uvádí, že marihuana na ní má uvolňující účinky, kdy se cítí být veselejší a bez stresu. Pervitin pro ní měl funkci zapomnění minulosti, ale momentálně jej užívá pro rekreaci a zábavu. Celkově drogy užívá pro psychické uvolnění a vypnutí stresu. Drogy se pro ní staly jakýsi zvyk, se kterým se naučila žít a normálně fungovat v rodině i v pracovním prostředí. Osobě zemřel člen rodiny, ale v době, kdy byl rozhovor realizován, žije ve funkční rodině a je spokojená. Na otázku jaké návykové látky osoba užila mimo alkohol a tabáku, zněla odpověď: „Veškeré drogy, které existují kromě heroinu. Zkusila jsem i legální látky dovezené z Polska, kterým se říkalo mňau mňau.“ Drogy osoba aplikovala zejména perorálně, inhalací a šňupáním. Zajímavý je dodatek, že se jako fetiš (drogově závislý) nepovažuje a jako obhajobu k tomu dodala, že si nikdy neaplikovala drogu nitrožilně. K drogám se osoba dostávala díky příbramským dealerům. Postupem času se osoba sama stala prodejcem drog ve městě Příbrami. Proto je její odpověď na otázku, jestli jsou ve městě Příbrami drogy snadno dostupné, ANO. Osoba opakovaně řídila osobní vozidlo pod vlivem alkoholu a omamných a psychotropních látek. Důvodem je představa o neohroženosti pod vlivem návykových látek a celkově o volném přístupu k zákonům. Prakticky v té chvíli člověk neuvažuje racionálně a nehledí, zda ublíží sám sobě nebo ostatním účastníkům silničního provozu. Osoba se dopustila trestného činu zabití. Za tento trestný čin byla nepodmíněně odsouzena. Momentálně osoba užívá omamné a psychotropní látky dvakrát do měsíce a nepovažuje to za problém. Domnívá se, že jí neovlivňují.

Rozhovor číslo 2

Osoba pod číslem dvě je kreativně založená. Je jí 41 let a vystudovala střední odborné učiliště v oboru umělecký truhlář. Svému oboru se nemá možnost dál věnovat kvůli nehodě, kdy má z části ochrnuté prsty na ruku. Nyní pracuje jako svářeč. Její práce jí baví, ale chybí jí kreativní činnost. Na pracovním úřadu byla vedená celkem šestkrát. První návyková látka byla tabák v šestnácti letech. Kolem dvacátého druhého roku svého věku začala osoba vytvářet hudbu a vystupovala na hudebních akcích, kde se dostala k tvrdým drogám. Zkusila všechny dostupné drogy, které byly k dostání na hudebních večírcích kromě heroinu. Omamné a psychotropní látky na osobu mají pozitivně uvolňující účinky. Osoba uvádí, že v užívání návykových látek pokračuje kvůli uklidnění a celkové pohodě. I přes to, že je osoba pravidelný uživatel návykových látek uvádí, že má 100% zodpovědnost vůči své rodině. Rodinné zázemí má velmi šťastné a milující. K drogám se osoba dostávala prostřednictvím dealerů a v pozdějších dobách se z ní také stala prodávající osoba. Otázka zda se ve městě Příbrami dokáže snadno dostat k nelegálním drogám, byla kladná. Osoba uvedla, že je ve městě Příbrami spoustu ziskuchtivých lidí, kteří prodávají drogy i dětem a mládeži. Řízení pod vlivem alkoholu a omamných a psychotropních látek se osoba dopustila opakovaně, ovšem bez odhalení přestupku a dopuštění se jiného trestného činu. Osoba si neuvědomovala možné následky, brala to za normální počin. Nyní osoba užívá NL jednou do měsíce s obavami, že se na trhu objevují nekvalitní drogy ředěné jinými škodlivými látkami.

Rozhovor číslo 3

Osobě pod číslem tři se jako jediné z dotazovaných povedlo naprosto skoncovat s užíváním návykových látek. Osoba úspěšně absolvovala specializované vzdělání v oboru sociálních studií a nyní pracuje pro státní instituce. Osobě je 33 let a je spokojená se svým zaměstnáním i životem. Na pracovním úřadu nebyla nikdy vedena. Její první zkušenost byla s tabákem již v sedmi letech věku, následoval alkohol v deseti letech, marihuana a lysohlávky ve třinácti letech a pervitin v patnácti letech. Do dvaceti let měla osoba zkušenosti se všemi návykovými látkami na černém trhu. Osoba s návykovými látkami (alkoholem, tabákem a měkkými drogami) pouze experimentovala až do doby prožití osobního traumatu, kdy začala s tvrdými drogami. Drogy na ní měly uklidňující účinky, měly jí pomoc zapomenout. Užívané drogy stres

ale pouze prohloubily a osoba byla nucena vyhledat odbornou pomoc, která jí pomohla čelit svým problémům a ukončit drogový kolotoč s užíváním návykových látek. Omamné a psychotropní látky dostávala od dealerů ve městě Příbrami, přičemž OPL také začala sama prodávat. Odpověď na otázku zda jsou návykové látky ve městě Příbrami snadno k dostání, zněla: „Ve městě Příbrami je velmi snadné se dostat k návykovým látkám. Stačí navštívit bar nebo místa, kde se potloukají party poflakujících se lidí. Dealery nebo lidí, kteří vědí, kde sehnat drogu, poznáte podle stylu rozevláté chůze a typicky propadlé tváře s gumovým výrazem. Drogu prodají téměř komukoliv a je jedno kolik jim je let.“ Osoba se dopustila řízení osobního vozidla pod vlivem návykových látek opakovaně. Neuvědomovala si následky svého počínu, bylo jí to jedno. Nechala se slyšet, že v době drogové závislosti chtěla zemřít. Dnes již chápe závažnost svých činů a svou minulost uzavřela. Na návykové látky dnes pohlíží velmi přísně a nedoporučovala by lidem s jejich rekreačním užíváním.

Celkové zhodnocení rozhovorů: Z rozhovorů můžeme vyzorovat, že počátek užívání návykových látek začíná v experimentu, zvědavosti, zkušenosti nebo z všeobecně volné dostupnosti drog na hudebních akcích. Všechny tři případy mají společné tato fakta. Určitou těžkou životní zkušenost nebo situaci. Osobě číslo 1 zemřel rodinný příslušník, číslo 2 se udála nehoda kvůli, které nemůže vykonávat svou vysněnou práci a číslo 3 prožilo traumatický zážitek. Všichni tři mají milující rodinné zázemí a práci. Kde se tedy stal zlom u osoby s číslem 3 je převážně v rozhodnutí o poskytnutí psychologické pomoci pro vypořádání se s minulostí a v pocitu naplnění, který přináší nynější vykonávané zaměstnání. Z rozhovorů vyplývá, že ani stoprocentní rodinné zázemí nezajistí odvrácení se od návykových látek při těžkých životních situacích nebo u mladické zvědavosti. Impulz k usednutí pod vlivem návykových látek za volant osobního automobilu spočíval hlavně v neuvědomění si možných následků. Člověk pod vlivem drog nebo alkoholu nemá dostatečný pud sebezáchovy a disponuje špatnými vyhodnocovacími vlastnostmi dané situace.

Závěr

Dopouštění se jízdy pod vlivem návykových látek ve městě Příbrami není okrajovou záležitostí stejně jako dopuštění se trestných činů ohrožení při řízení motorových vozidel pod vlivem alkoholu nad 1 promile nebo přestupky řízení motorových vozidel do 1 promile. Návrhem na opatření proti takovému protiprávnímu jednání je dostatečné preventivní obeznámení občanů s právními důsledky jejich jednání. Znalost zákona je povinností občana, avšak ne vždy tomu tak ve skutečnosti bývá. Program by měl být koncipován formou video spotů promítaných v místní televizní stanici (TV FONKA), společně s distribucí prospektů, které informují obyvatele o četnosti řízení motorových vozidel pod vlivem NL a hrožících nebezpečích při dopuštění se těchto činů s možnými následky a právními důsledky.

Široce probrané téma poukazuje na důležitost psychologického vývoje jedince stejně jako na organizované činnosti státních složek, orgánů a nestátních organizací. Typologie projevů uživatelů návykových látek dala přehled jak bezpečně určit člověka pod vlivem některých z uvedených látek (alkohol, marihuana a pervitin)

Tabulka č. 1 – Přehled typických projevů uživatelů NL⁸¹

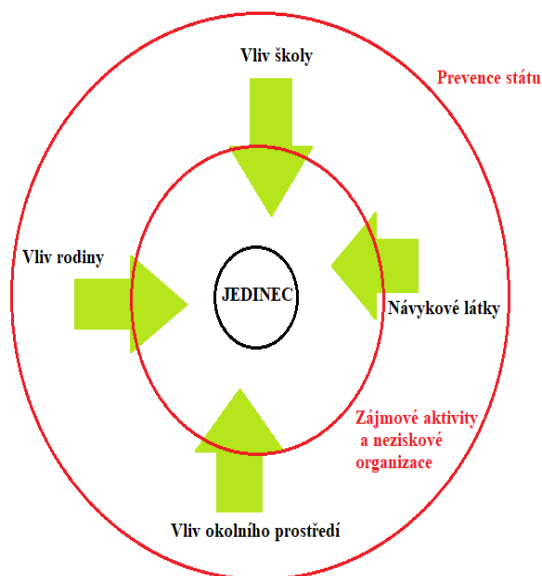
Alkohol	Špatná výslovnost, motorické schopnosti a závratě.
Marihuana	Mióza, celkový útlum, ospalost a začervenalé oči.
Pervitin	Mydriáza, zvýšený tlak, hyperaktivnost a komunikativnost.

Je patrné, že si řidiči v drtivé většině neuvědomují svého počinu řízení pod vlivem návykových látek a pakliže ano, nevnímají tento čin za nebezpečný. Prakticky jde o fakt, jakým způsobem návykové látky účinkují a jak ovlivňují psychiku člověka, jeho motoriku a schopnost se adekvátně k situaci rozhodovat nebo reagovat.

⁸¹ Vlastní zdroj

Nejzranitelnější skupina, která inklinuje k užívání návykových látek, je všeobecně skupina školních dětí a dospívajících. Zde převažuje faktor zvědavosti, touhy po získání zkušeností, špatný vliv okolí a zábava. Návykové látky se stávají běžnou součástí života, a proto zde chybí negativní vnímání. Doporučení spočívá zejména ve spolupráci státních organizací s drogově závislými, kteří jsou schopni zprostředkovat bezprostřední zkušenosti s drogami ve speciálních preventivních seminářích ve školách spolu s doprovodným programem pro „výchovu“ rodičů ohledně dané problematiky. Je nutné zajistit vysokou informovanost nejen dětí ale i rodičů o návykových látkách a jejich účincích. Měli by vědět jak detekovat na dítěti počátky experimentů. Státní instituce by měly zajišťovat konzultace o přístupu k řešení problémů užívání návykových látek u svých dětí a pomoc jim nalézt řešení v podobě vhodných volnočasových aktivit a zavedení denní rutiny. Preventivní opatření tedy tkví v přístupu rodičů k výchově dětí a zapojování jich do společných aktivit. Spočívá i v důvěře rodičů v dítě stejně jako v určení pravidel a denních povinností. Pokusit se nejrozumněji využít schopnosti dítěte tak, abychom jej nepřetížili, ale rozvíjeli jeho osobnost. Vyvažovat adekvátně práci s odpočinkem.

Obrázek č.1 – Schéma působících vlivů na jedince⁸²

⁸² Vlastní zdroj

Dnešní hektická doba působí vysoký tlak na jednotlivce. Vysoké nároky tak způsobují mnoho sociálně patologických jevů a v důsledku toho se naše společnost potýká s mnoha problémy vznikajícími na psychologické úrovni, která se přenáší do různých společensky nežádoucích jevů (narkomanie, vandalismus, kriminalita, gamblerství). Důležitá je tak životní úroveň občanů a jejich volnočasové aktivity, kterými vyplňují svůj volný čas.

Hypotézy týkající se dotazníkové šetření se zcela potvrdily. Předpoklady spočívaly v domněnce o malé informovanosti obyvatel o konkrétních preventivních programech v rámci města Příbram, což se potvrdilo. Celých 70,2% uvedlo, že neznají žádný protidrogový preventivní program města Příbram. Další tvrzení, které se potvrdilo, spočívalo v nevědomosti o možné hrozbě při uskutečnění protiprávních činů, jako je řízení MV pod vlivem návykových látek.

Hypotézy u řízených rozhovorů se potvrdily jen z části. Prvním předpokladem bylo, že drogově závislí začínají nebo nadále pokračují v užívání NL zejména kvůli nestabilnímu rodinnému zázemí, což se nepotvrdilo, jelikož všechny tři osoby žijí ve šťastné rodině. Druhým předpokladem bylo tvrzení, že si drogově závislé osoby prošly psychickými nebo fyzickými traumaty, které zapříčinily počátek užívání návykových látek. Toto tvrzení se potvrdilo pouze z části. Prvotně užívali ze zvědavosti. První i druhá osoba se staly závislými, aniž by si to uvědomovaly a třetí osoba začala s tvrdými drogami právě po prožitém osobním traumatu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BLAŽEJOVSKÝ, M. *Drogy v dopravě*. Praha : Wolters Kluwer, 2015, 185s. ISBN 978-80-7478-903-8.
2. CANNING, U., MILLWARD, L., at all. *Drug use prevention among young people: a review of reviews*. London : Department of Health, 2001, 67s. ISBN 1-84629-147-X.
3. ČÍTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha : EUROUNION, s.r.o., 1998, 255s. ISBN 80-85858-70-3.
4. ESCOHOTADO, A. *Stručné dějiny drog*. Praha : Volvox Globator, 2003, 172s. ISBN 80-7207-512-8.
5. FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. Praha : Graga publishing, 2009, 218s. ISBN 978-80-247-2781-3.
6. JANDOUREK, J. *Sociologie zločinu*. Praha : Portál, s.r.o., 2011, 176s. ISBN 978-80-262-0026-0.
7. KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 1*. Praha : PBtisk, 2003, 319s. ISBN 80-86734-05-6.
8. KALINA, K. a kol. *Drogy a drogové závislosti 2*. Praha : PBtisk, 2003, 319s. ISBN 80-86734-05-6.
9. KUČHTA, J., VÁLKOVÁ H., a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C.H.Beck, 2005, 544 s. ISBN 80-7179-813-4.
10. MATOUŠKOVÁ, I. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha : Grada Publishing, 2013, 304s. ISBN 978-80-247-4580-0.
11. NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha : Academia, 2003, 507s. ISBN 80-200-0993-0.
12. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. Praha : Koniasch Latin Press, 1997, 347s. ISBN 80-85917-36-X.
13. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice : VŠERS, 2016, 132s. ISBN 978-80-7556-009-4.
14. VETEŠNÍK, P., JEMELKA, L. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek*. Praha : C.H.Beck, 2011, 332s. ISBN 978-80-7400-399-8.

15. WEST, R. *Models of addiction*. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2013, 161s. ISBN 978-92-9168-652-0.
16. ZEMAN, P., TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 118s. ISBN 978-80-7338-101-1.
17. ŽEMLIČKA, Z., MYNÁŘÍK, J. *Doprava a přeprava*. Praha : NADATUR, spol. s.r.o., 2008, 161s. ISBN 80-7270-030-8.

Elektronické zdroje

1. GAJDOŠÍKOVÁ, ZEMAN. Primární drogová kriminalita. In *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2005. Dostupné z WWW: <<https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/archiv/drogova-situace/drogova-kriminalita-jeji-prevence-a-drogy-ve-vezeni/primarni-drogova-kriminalita/>>
2. GROLMUSOVÁ, L. Sekundární drogová kriminalita. In *Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti* [online]. Praha : Úřad vlády České republiky, 2005. Dostupné z WWW: <<https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocnizpravy/archiv/drogova-situace-2014/drogova-kriminalita-jeji-prevence-a-drogy-ve-vezeni-2014/sekundarni-drogova-kriminalita-2014/>>.
3. CHOBOT, P. Ayahuasca. In *Léčebné a sebepoznávací cesty do Peru* [online]. Praha : Werner Dweight Solution, Dostupné z WWW: <[http:// http://infinite-life.eu/cs/ayahuasca/](http://http://infinite-life.eu/cs/ayahuasca/)>
4. BŘÍŽDALA, J. Alkaloidy. In *Multimediální učebnice chemie* [online]. Praha : Copyright, 2017. Dostupné z WWW: <[http:// http://e-chembook.eu/alkaloidy](http://http://e-chembook.eu/alkaloidy)>
5. FRANKOVÁ, E. Psychoaktivní látka. In *Informační portál o ilegálních a legálních drogách* [online]. Praha : Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2010. Dostupné z WWW: <http://txt.www.drogy-info.cz/index.php/publikace/glosar_pojmu/p/psychoaktivni_latka>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb. o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2016, částka 98, s. 3714-3747. ISSN 1211-1244
2. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 382. ISSN 1211-1244.
3. ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In *Sbírka zákonů, České republika*. 2000, částka 98, s. 4595-4599. ISSN 1211-1244

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- Rozhovory se sociálními klienty neziskové organizace
- Databáze Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti
- Interní databáze Policie České republiky oddělení Příbram
- Databáze města Příbram
- Dotazníkové šetření vložené přes stránku Survio.cz:
Odkaz: <<https://www.survio.com/survey/d/Y8M3O2R7V0B5B3F5I>>

Seznam zkratek

ČR – České republika

EMCDDA – Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

MV – Motorová vozidla

NL – Návyková látka

NMS – Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

OPL – Omamné a psychotropní látky

PČR – Policie České republiky

ŘP – Řidičský průkaz

SWOT – Strengths Weaknesses Opportunities Threats

TČ – Trestný čin

THC - Tetrahydrocannabinol

WHO – Organizace spojených národů a Světová zdravotnická organizace

Seznam příloh

Tabulka č. 2 – Jednotlivé skupiny řidičského oprávnění⁸³

Skupina	Popis	Minimální věk	Další podmínka
Řidičský průkaz sk. AM	motorová vozidla s konstrukční rychlostí nepřevyšující 45 km/h: dvoukolová se zdvihovým objemem spalovacího motoru nepřevyšujícím 50 cm ³ nebo s výkonem elektrického motoru do 4 kW; tříkolová se zdvihovým objemem zážehového motoru nepřevyšujícím 50 cm ³ nebo u jiných motorů s výkonem nejvýše 4 kW; čtyřkolová o hmotnosti v nenaloženém stavu nejvýše 350 kg se zdvihovým objemem zážehového motoru nepřevyšujícím 50 cm ³ nebo u jiných motorů s výkonem nejvýše 4 kW	15 let	-
Řidičský průkaz sk. A1	lehké motocykly s postranním vozíkem nebo bez něj o výkonu nejvýše 11 kW a s poměrem výkonu/hmotnosti nejvýše 0,1 kW/kg a se zdvihovým objemem spalovacího motoru nepřevyšujícím 125 cm ³ ; tříkolová motorová vozidla o výkonu nejvýše 15 kW	16 let	AM; B1 do 125 cm ³ a hmotnosti v nenaloženém stavu do 400 kg
Řidičský průkaz sk. A2	motocykly s postranním vozíkem nebo bez něj s výkonem motoru nejvýše 35 kW a s poměrem výkonu/hmotnosti nejvýše 0,2 kW/kg, které nebyly upraveny z motocyklu s více než dvojnásobným výkonem	18 let	AM; A1
Řidičský průkaz sk. A	motocykly s postranním vozíkem nebo bez něj; tříkolová motorová vozidla s výkonem převyšujícím 15 kW	24 let; 21 let (pro tříkolová); 20 let (je-li min. 2 roky držitelem A2)	AM; A1; A2; B1 o hmotnosti v nenaloženém stavu do 400 kg
Řidičský průkaz sk. B1	čtyřkolová motorová vozidla (s výjimkou vozidel skupiny AM), jejichž výkon nepřevyšuje 15 kW a hmotnost v nenaloženém stavu nepřevyšuje 400 kg nebo 550 kg u vozidel určených k přepravě zboží	17 let	AM; A1 tříkolová
Řidičský průkaz sk. B	B jsou zařazena motorová vozidla s výjimkou vozidel uvedených v § 80a, odst. 1, písmenech a) až e) zákona č. 361/2000 Sb., jejichž největší povolená hmotnost nepřevyšuje 3 500 kg, určená pro přepravu nejvýše 8 osob kromě řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojné vozidlo o největší povolené hmotnosti: 1. nepřevyšující 750 kg; 2. převyšující 750 kg, pokud největší povolená hmotnost této jízdní soupravy nepřevyšuje 3 500 kg, nebo 3. převyšující 750 kg, pokud největší povolená hmotnost této jízdní soupravy převyšuje 3 500 kg, ale nepřevyšuje 4 250 kg, jedná-li se o řidičské oprávnění v rozšířeném	18 let	AM; A1 s automatickou převodovkou; A tříkolová (od 21 let); B1

⁸³ ČESKO. Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů. In Sběrka zákonů, České republika. 2000, částka 98, s. 4595-4599. ISSN 1211-1244

	rozsahu		
Řidičský průkaz sk. C1	motorová vozidla (s výjimkou traktorů), jejichž největší povolená hmotnost převyšuje 3 500 kg, ale nepřevyšuje 7 500 kg, s nejvýše 8 místy k sezení kromě místa řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo o největší povolené hmotnosti nepřevyšující 750 kg	18 let	AM
Řidičský průkaz sk. C	motorová vozidla (s výjimkou traktorů a vozidel skupiny C1), jejichž největší povolená hmotnost převyšuje 3 500 kg s nejvýše 8 místy k sezení kromě místa řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo o největší povolené hmotnosti nepřevyšující 750 kg	21 let (případně od 18 let)	AM; C1
Řidičský průkaz sk. D1	motorová vozidla, jejichž délka nepřesahuje 8 metrů, s více než 8, ale nejvýše 16 místy k sezení kromě místa řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo o největší povolené hmotnosti nepřevyšující 750 kg	21 let	AM
Řidičský průkaz sk. D	motorová vozidla (s výjimkou vozidel skupiny D1) s více než 8 místy k sezení kromě místa řidiče, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo o největší povolené hmotnosti nepřevyšující 750 kg	24 let (případně od 21 nebo 23 let)	AM, D1
Řidičský průkaz sk. B+E	jízdní soupravy složené z vozidla skupiny B a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg, avšak nepřevyšující 3 500 kg	18 let	AM
Řidičský průkaz sk. C1+E	jízdní soupravy, jejichž největší povolená hmotnost nepřevyšuje 12 000 kg, složené: 1. z vozidla skupiny C a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg, nebo 2. z vozidla skupiny B a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 3 500 kg	18 let	AM; B+E
Řidičský průkaz sk. C+E	jízdní soupravy složené ze skupiny C a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg	21 let (případně od 18 let)	AM; B+E; C1+E; D+E (pokud je držitelem D)
Řidičský průkaz sk. D1+E	jízdní soupravy složené z vozidla skupiny D1 a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg	21	AM; B+E
Řidičský průkaz sk. D+E	jízdní soupravy složené z vozidla skupiny D a přípojněho vozidla o největší povolené hmotnosti vyšší než 750 kg	24 let (případně od 21 nebo 23 let)	AM; B+E; D1+E
Řidičský průkaz sk. T	zařazeny traktory a pracovní stroje samojízdné, ke kterým smí být připojeno přípojně vozidlo	17 let	-